М. КАНІВЕЦЬ.

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК.

Більше як 3000 слів і виразів.

Склад видання в Книгарні Л. ІДЗІКОВСЬКОГО в Київі.

КИЇВ.
Друкарня Экспедиції Заготовок Державних Паперів.
1918.

Словник цей містить в собі понад 3000 слів і виразів. Всі слова й вирази мають на собі наголоси (ударенія), означені жирним шрифтом. Ті літери, що стоять в дужках (скобках), а також і ті, що стоять над словом означають, що слово вимовляється двояко.

ПРИМѢЧАНІЕ.

Буква **и** читается какъ русское **ы**,—писати=пысаты, **і** какъ **и**,—вік=вик, **ї** какъ **йі**,—їхав=йіхав; їсти=йісты, **є** какъ **йе**,—грає=грайе, **е** какъ **э**,—бере=бэрэ, **ьо**, **йо** какъ **ё**,—льоля=лёля; його=ёго.

Буква **ь** смягчаетъ согласную предыдущую—шість.

Послѣ буквъ **б**, **п**, **в**, **м** буква **ь** ставится не для смягченія, а для того, чтобы показать, что эти звуки надо читать отдѣльно отъ гласной—бьє, вьязать.

А.

Абажуръ—кльош, дашок.
Аббатъ—абат, опат.
Абонементный, абонементъ—передплатний, передплата.
Абрикосъ—брескиня, жерделя.
Аброгація—аброгація, с(к)асування закона.
Абортъ—згін, згнання плоду, зародку, аборт.
Абсолютно — безумовно, конечно, цілком.
Абсолютный—безумовний.
Абсурдный—абсурдний, недоречний, абсурдъ—нісенітниця.
Авансъ—аванс; авансировать – авансувати.
Авантюристъ—авантурник.
Августъ—серпень.
Авіація, авіаціонный отрядъ—авіа(я)ція; авіа(я)ційна команда.
А впрочемъ, а между тѣмъ—а в тім, а зрештою.
Авось; авось либо—може, може таки.
Австріецъ — австріяк(а), австрієць.
Автобіографія — автобіографія, власний життепис.
Автографъ — автограф, власноручне письмо.
Автоматическій-автоматичний
Авторизировать — авторизувати.
Авторъ—автор, творець.
Авторское право — авторське, письменницьке право.
Агентъ; агентировать—агент; агентувати.
Агитаторъ, агитировать—агитатор, агитувати.
Агонія—агонія, конання.
Аграрный; аграрный вопросъ—аграрний, земельний; аграрна, земельна справа, питання.
Агрономія; агрономическій; агрономъ—агрономія; агрономичний; агроном.
Адвокатъ—адвокат, повірений.
Административный—адміністраційний.
Адресъ; адресовать — адреса; адресувати
Адресный столъ — адресове бюро.

Адъ; адскій — пекло; пекельний.
Адюльтеръ—чужеложець, перелюбець, перелюб.
Ажурный—мережаний.
Азартъ; азартный — (г)азарт, запал; (г)азартовий, запальний, палкий.
Азбука—азбука, абетка, граматка, буквар.
Азбучный—абетний.
Аистъ—чорногуз, лелека, бусел(ь).
А именно?—а саме? як само?
Академическій — академичний.
Акація желтая—жовта акація; бѣлая акація—біла акація; робинія.
Акаѳистъ—акахвист.
Акварель—акварeля.
Аккредитивъ—акредитив, довірчий лист.
Аккуратный—алюрний, справний.
Аксіома—основнетвердження, аксиома.
Актеръ, актриса—актор, актерка.
Актъ, активный—акт, дія, активний, діяльний.
Актовая пошлина — актова оплата.
Акцентъ—вимова, акцент.
Акціонерный; акціонерное общество—акційний; акційне товариство.
Аккомпанировать —акомпанувати.
Алебастръ—лебастер.
Алкоголь—винець, алькоголь.
Аллегорія—инослів, алегорія.
Алмазъ—діамант.
Алтарь—вівтарь.
Алфавитъ—альфабет(а) абетка.
Алчность — ненажерливість, несить, зажерливість.
Альковъ—алькоба.
Альтруистическій — альтруїстичний.
Аллюминій—глинець.
Амбаръ—гамазин, гамазея, комора.
Амвонъ—амбона.
Аммiакъ—смородець, амонiяк.
Амнистія — помилування, амнистія.
Анализъ; анализировать—аналiз, розбiр; аналізувати.
Аналогія — подібність, схожість.
Анатомическій—анатомичний.
Анатомировать—анатомувати, карбувати, різати.
Анаѳема, анаѳемскій—анахтема, анахтемський.
Ангелъ, ангельскій — янгол, янгольський.
Англія, англійскій—Англія, Ангелія, ангель(ій)ський англійський.
Англичанинъ—ангелянець, англієць.
Анонсъ—анонс, оголошення.
Антикварій—антиквар.
Антилопа—сайгак.
Антипатія—антипатія, огида.
Антихристъ - анцихрист.
Антрактъ—перерва, антракт.
Антропологическій—антропол(ь)огичний.
Апеллировать—апелювати.
Апелляціонный—апеляційний.
Апельсинъ — помаранець, помаранча,
Апетитъ—смак, апетит.
А почему же? — чому ні, а чом же?
Апрѣль—квітень.
Аптека—лікарниця, аптека.

Аравія; арабъ; арабскій—арабія, арабин, араб(ин)ський.
Арапникъ — гарапник, канчук.
Арбитръ—посередник, третейський суддя, арбитр.
Аргументъ—доказ, аргумент.
Аренда—(о)аренда, посесія.
Арендная плата—чинш, арендове, рата.
Арендовать—арендувати, брати на посесію, держати посесію.
Арестъ; арестовывать—арешт, арештувати, заарештувати.
Арестантъ — арештант, вьязень.
Арестантская—буцигарня, холодна.
Аристократическій — аристократичний, шляхетський.
Ариѳметика—арихметика, аритметика.
Ариѳметическій — ари(т)хметичний.
Армякъ—сіряк.
Армянинъ—армен, вірмен.
Ароматъ—пахощі; ароматный —запашний, духовитий.
Арсеналъ — збройовня, гарматня.
Артель артіль, спілка, громада.
Артельный, артельщикъ—артільний, артільник.
Артерія—бьючка.
Артиллерія—артилерия, (г)армата.
Артиллерійскій — артилерийський, гарматний.
Арфа—архва; арфистка—архвянка, архварка.
Архаическій—архаїчний.
Археологъ, археологическій, археологія—археол(ь)ог, археол(ь)огичний, археол(ь)огія.
Архипелагъ—архіпелаг.
Архитектура—будівництво.
Архитектурный—будівничий.
Аскетическій—аскетичний.
Аспидъ—гаспид.
Ассоціировать—асоціювати.
Ассигновка, ассигновать—асігновка, асігнувати, призначити.
Ассимилировать, ассимиляціонный—асимилювати, асимиляційний.
Астрономическій—астрономичний.
Ась—га, що.
Атеистическій—атеїстичний.
Атласъ—атляс.
Атласный—атлясовий.
Атлетъ, атлетическій—атлет, атлетичний.
Атмосфера—атмосфера.
Атмосферные осадки—опади.
Аттестатъ—свідоцтво, атестат; аттестатъ зрѣлости—матура.
Аттестовать—атестувати.
Аттрибуты власти—клейноди.
Аудиторія—авдиторія.
Аукать; ау!—аговкать; агов!
Аукціонъ—ліцітація, торги.
Аулъ—авул.
Афера—гешефт.
Афиша, афишировать—афиша, афишувати.
Аффиксъ—доданок.
Ахроматизмъ, ахроматическій—ахроматізм, ахроматичний.
Аэропланъ—аероплян.
А что? и что?—а що?

Б.

Баба—жінка, баба; бабникъ—бабій.

Бабочка; бабочка ночная—метелик; нетля.

Багажъ—багаж, пакунок.

Багровый; багровый цвѣтъ—багрий, червоний (цвіт).

Базарный—базарний.

Базальтъ—стовповик.

Бакалейный; бакалея — бакалійний, бакалія.

Баклуши бить—байдики бити—баклушничать.

Балансъ—балянс, білянс.

Балконъ; бесѣдка — балькон, альтана.

Баллада—баляда.

Баловать—балувати, пестити.

Баллотировка — бал(ь)отировка, бал(ь)отировання; баллотировать шарами — галки класти, кидати.

Балъ—баль; проводить время въ балахъ—балувати.

Банда—банда, шайка.

Бандероль—бандероля.

Банкъ—банок, банк.

Банкирскій — банки(е)рський; банкиръ—банке(и)р.

Банкротъ, банкротство—банкрут, банкрутство; обанкротиться—збанкрутувати.

Баня—лазня; банщикъ, ца—лазнюк, лазничка.

Барабанъ—тарабан, бубон.

Баранки—бублики, бубличкп.

Барбарисъ—байбарис.

Баринъ; барскій—пан; панський.

Барометръ—баромет(е)р.

Баронъ—барон,

Барство — панство; барскій—панський.

Бархатъ—оксамит.

Бархатный; бархатка—оксамит(ов)ний, оксамитка.

Басня; басенникъ, баснописецъ—байка, байкар.

Бастовать—страйкувати.

Бассейнъ—водозбір.

Батракъ—наймит.

Башмачникъ(ца)—швець, черевичник, черевичниця.

Бдительный—пильний; бдительность—пильність.

Безвѣстный—безвістний, безслѣдно—безвісти.

Безгласный—безголосний.

Безграмотный—неписьменний.

Безденежье—безгрошевья,

Бездна—безодня, прирва.

Бездоказательность—бездовідність.

Бездыханный—бездушний, безживний.

Бездѣйствіе—бездіяльність, безвладність.

Бездѣтный—бездітний.

Бедро—клуб, кульша.

Безболѣзненный—безболізний.

Безбрачіе—безшлюбья.

Безвластіе—безуряддя, без(в)ладдя, анархія.

Безвозбранный—незаборонний, вільний.

Безвоздушный—безповітряний.

Безвозмездный—даремний, дармовий.

Безвозмездно — даремно, дурно, без грошей, за так грошей.

Безвредный, невредный — нешкідливий.

Безвременный — безчасний, невчасний.

Безвыходно—безвихідно, безпорадно; безвыходное положеніе—безпорадне становище.

Бездѣятельный—бездіяльний.

Бездѣйствіе, бездѣятельность—бездіяльність, бездіяння.

Безжалостно — без жалости, без жалю.

Безжизненный—безживний.

Безконечно—безконе(ч)шно.

Безлюдіе—безлюддя.

Беззаконіе; беззаконный — беззаконня, безправья, беззаконний, безправний.

Безмолвный—безмовний, мовчазний.

Безмолвно—мовчки, мовчазно

Безнадежный—безнадійний.

Безнаказанный—безкарний.

Безнравственный — роспустний, неморальний.

Безоблачный—безхмарний.

Безопасно—безпе(ч)шно.

Безотвѣтный—безвідповідний

Безотлучный — безвідхідний; безотлучно—безвихідно, невідхідно.

Безпамятство—непритомність

Безпамятный—непритомний.

Безпечный—безжурний, безтурботний.

Беззаботный — безжурний, безтурботний.

Безпокойно—турбливо, неспокійно.

Безпокоиться — непокоїтись, турбуватись.

Безпредѣльный — безмірний, безкраїй, безмежний.

Безпрекословно; ый — безпереч; ий.

Безспорно; ый — безперечно; ий.

Безпрепятственный; о — вільний, без перешкоди.

Безпрерывный — безнастанний, безперестанний; о.

Безпристрастіе — безсторонність.

Безразлично — однаково, байдуже.

Безразличный, равнодушный—байдужий.

Безработный—безробітній.

Безсильный—бездужний, кволий, безсилий.

Безслѣдный—безслідний.

Безсмысленный — безглуздий, безтямний.

Безсмысленное рѣшеніе—безглузда ухвала, постанова.

Безсмѣнный—безсмінний.

Безсознательный — непритомний, несвідомий.

Безсрочный — безстрочний, безъ терміну.

Безстыдный — безсоромний, безсоромітний.

Безтолковость — безглуздя, безтямність.

Безукоризненно, ый—бездокірно, ий.

Безупречно; ый — бездоганно, ий.

Безумный—навіжений, шалений, божевільний.

Безусловно—безумовно, безуслівно.

Безсовѣстный—безсумлінний, безсовісний.

Безутѣшный—невтішний.
Безхитростный—безхитрий.
Безцѣнокъ—безцінь.
Безчувственность — без(в)уразливість, безпочуття.
Безыскусственный—безштучний, простий.
Белена—блекота.
Беллетристка—белетристика.
Берегъ—беріг.
Безчинство—бешкет.
Бережливость—ощадність.
Безчестіе; безчестный — ганьба, зневага; ганебний.
Беременность—вагітність, вагота.
Беречь—берегти, жалувати.
Берлога—барліг.
Берцовая (кость)—гомілка.
Бесѣда—розмова, бесіда.
Бесѣдовать — розмовляти, балакати.
Библіографія—бібліографія.
Библіотека—бібліотека.
Биржа—біржа; биржа труда—біржа праці.
Битый—битий.
Бичеваніе—бичування, катування.
Благовидный—гожий.
Благовидность—гожість.
Благовѣщеніе—Благовіщення.
Благодарный—вдячний.
Благодарю—дякую; благодарность—дяка, подяка, вдячність.
Благодѣтель—доброчинець.
Благозвучіе—милогучність.
Благодарить—дякувать(и).
Билетъ—квиток, білет.
Благонадежный—певний, благонадійний.
Благопристойность — чемність, звичайність.
Благопріобрѣтенный — придбаний, набутий.
Благопріятный — сприяючий, сприятливий.
Благопріятствовать,—сприяти.
Благопріятное время — слушний час.
Благосостояніе—добробут.
Благотворительность—добродійність.
Благоустройство—добрий лад, упорядкування.
Бланкъ—бланок, бланк.
Бланковая надпись — бланковий надпис.
Блекнуть—вьянути, блекнути.
Блескъ—блиск.
Блестящій—блискучий.
Ближе - ближче.
Близкій—близький.
Близорукій — короткозорий, низький на очі.
Близъ—поблизу, близько.
Блокъ—бльок, валок, вертіло.
Блокировать—бльокувати.
Блондинка—білява.
Блондинъ — бл(ь)ондин, білявий.
Блудный—блудний, роспустний.
Блуждать—блукати, блудити.
Блѣдный — блідий; блѣдность—блідість; блѣднѣть — блїднути.
Блюститель—доглядач, доглядчий, дозирець.
Бобъ—біб.
Бобыль—бурлака.
Богатый—багатий, заможний.
Богатый чѣмъ—багатий на що.
Богобоязненный — богобоящи, богобійний.
Богоматерь—Божа мати, Богородиця.
Богомолье—богоміллячя, проща.

Богословіе—теол(ь)огія, богословие.
Богословскій факультетъ — теол(ь)огичний відділ, факультет.
Богослуженіе—відправа, служба, Божа служба.
Богохульство — богохульство, богозневага.
Богоявленіе—Хрещення, Водохреща, Богоявлення.
Богъ—Бог, Біг; ей Богу—Вігме, їй-Богу.
Бодрый—бадьорий.
Бодрость—бадьорість.
Бойкое мѣсто—людне місце.
Болванъ—йолоп, дурій, болван, верисько, бельмес.
Болото—багно, болото.
Болотистый—багнистий, болотяний.
Болтать — бовтати, колотити; —языкомъ базікати, варзякати, цвенькати.
Больной — недужий, хорий, слабий.
Боль, больно—біль, болізко.
Причинить боль — завдати болю.
Больница—лікарня, шпиталь.
Большой—великий.
Большій, больше — більший, біл(ь)ш(е).
Большая медвѣдица—віз.
Большинство—більшість; більшина.
Больной вопросъ — пекуча справа.
Болѣзненный—хоровитий, хоробливий.
Болѣе или менѣе — більш — меньш.
Болѣть; болѣзнь — хорувати, недужати, слабувати; хорість, хвороба, слабування.
Бокъ о бокъ—поруч, попліч, побіч.
Бормотать—мурмотати, мурчати.
Бороться—боротись(я).
Борьба—боротьба.
Бортъ (судна)—облавокъ.
Бор—бір; боръ еловый—баштанник.
Ботинки—черевики.
Ботва, ботвинья—бадилля.
Боязливость—боязкість.
Боярышникъ—глід.
Бракъ — шлюб; брачный — шлюбний.
Бранить — лаяти; брань — лайка.
Братъ—брат; братскій — братів, братерський.
Браться—братись.
Бредится — ввижається, мариться.
Бредъ—мамриння, мариння.
Брезгливость—гидливість.
Брезгливый—гидливий.
Бремя—тягар.
Брильянтъ—діамант.
Бриться—голит(и)сь(я); бритва—брич.
Бродячій—мандрівний.
Бродить — бродити, волочитись.
Бродяга—заволока, волоцюга.
Бронза—брондза, спиж.
Бросать—кидати.
Бросается въ глаза—впадає на очі.
Брызгать — бриз(ь)кати, хлюпати.
Брюзгливость—буркання, мурмотання.
Брюнетъ—чорнявий, брюнет.
Брюхо—черево, живіт, пузо.
Брюшина—очеревина.
Бугоръ—горб.

Будь, будьте добры — будь ласкав; будьте ласкаві.
Будничный—буденний.
Будоражить, безпокоить — турбовати, бентежити, колошкати.
Будто бы—немов, нібито, буцім-то, мовляв, начеб-то.
Будущій—будучий; будущее время—будучий час.
Буква—буква, літера.
Букварь—граматка, буквар.
Букъ—бук, бучина.
Буланый—чалий.
Бумага — папір; почтовая — листовий папір; гербовая— штемпльований папір.
Бунтовщикъ—бунтівник.
Буравъ—сверд(е)л(о).
Буранъ—хуга, хвижа, хуртовина, шквиря.
Бурлить—буровати.
Бурный—бурхливий.
Бушевать—бурхотіти, бушувати.
Бурый—барнавий.
Буря—буря, хвиля.
Бутылка—бутелька, пляшка.
Бухгалтерія—бухгал(ь)терія.
Бухта—затока.
Буйство — бешкет, розбишацтво.
Бывалый—бувалий.
Бывшій въ употребленіи — уживаний, заживаний.

Быкъ—віл, бик, бугай.
Было да сплыло—було та й загуло.
Быль—бувальщина.
Быстро, скоро—швидко, хутко, борзо.
Быстрый—швидкий, шпаркий, борзий.
Быть вмѣстѣ—держатися купи.
Бытіе—буття.
Бытность—перебування.
Бытъ—побут.
Бѣгать—бігати.
Бѣглецъ — утікач; бѣгство— утеча, утікання.
Бѣда—біда, лиха година; бѣда стряслась—лихо спіткало.
Бѣдность — бідність, злидні, бідота.
Бѣжать—бігти; бѣжать за докторомъ—бігти по лікаря.
Бѣлый—білий.
Бѣлье—білизна.
Бѣлка—білка, виверка, веврик.
Бѣловатый—біластий.
Бѣситься—злоститись, скаженіти.
Бѣшеный—скажений, стеклий (про пса).
Бюджетъ—буджет, бюджет.
Бюллетень—бюлетень.
Бюро—бюро, бюрко.
Бюрократъ—бюрократ, бюрократичний.
Бюстъ—бюст, стан.

В.

Вагонъ—вагон.
Важный, важно — важний, значний, важливий; важно.
Вакантный — вільний, вакуючий.

Валовой—загальний.
Валунъ—кругляк.
Валяться—валятись(я).
Василекъ—блават, волошка.
Ватерпасъ—грунтвага.

Ватный—бавовняний.
Вата- бавовнянка, бавна.
Вблизи—поблизу, зблизька.
Великій—великий.
Величина — великість, величінь.
Веранда — балькон, веранда, альтана.
Вердиктъ—вердікт, присуд.
Веревка—мотуз, верьовка.
Вернуть—повернути.
Введеніе, — вступ, впровадження.
Вводный листъ — вводчий лист.
Вводное предложеніе (грам.)— вставне речення.
Вверху—на горі.
Ввѣрять—доручати, звіряти.
Ввозный—привізний.
Вволю—досито, до схочу.
Ввязываться—встрявати, втручатись.
Вглубь—вглибину, (в)угли6.
Вдвоемъ—вдвох, (в)удвійзі.
Вдова—удова—вдова.
Вдоль—вздовж—уздовж.
Вдохновенный—натхнений.
Вдругъ—раптом.
Вдыхать—вдихати.
Верста—верства.
Вертикальный—сторчовий, прямовісний.
Вертѣть—крутити, вертіти.
Верхній—горішній.
Верхомъ—верхи.
Вершина (горы)—шпіль, верховина.
Вездѣ—всюди
Великанъ—велетень, велит.
Величиною—завбільшки.
Великороссъ—москаль, росіянин, кацап.
Величественный—величній.

Верховный—зверхній, державний.
Веселость—веселість.
Весенній—весняний; весною— навесні.
Весь—(у)весь, (у)вся, (у)все.
Весьма—вельми, дуже.
Ветла—верба.
Ветчина—шинка.
Вечеринка—вечірка.
Вещь,—річ; вещественныя доказательства—речеві докази.
Взаимный — взаємний, обопільний.
Въ займы—у позику.
Взиманіе—відбірання, стягання.
Взбунтоваться—взбунтуватись.
Взбалтывать—бовтати.
Взволновать—схвилювати.
Вгглядъ—взір.
Вадоръ—нісенітниця.
Вздорожать—подорожчати.
Вздохнуть—зітхнути.
Вздрагивать—трястись.
Вздумать—нагадати.
Взирать—глядіти, дивитись.
Взносъ—вкладка, внесок.
Взорвать—зірвати; взрывъ— вибух.
Взрослый—дорослий.
Взыскать—виправити; стягнути; взысканіе—правіж, стягання, штрап, пеня.
Взять—взяти; взятка—хабар.
Видъ (глагола)—тріваиня.
Видъ на жительство—свідоцтво на проживання.
Видно—видко, видно.
Видоизмѣненіе—відміна.
Видъ—вигляд, краєвид, постать.
Видѣть—видіти, бачити.

Визитъ—визит(а); отдать визитъ — скласти, віддати визита.
Вина—провина, вина.
Виноватый—винуватий.
Винокуренный заводъ — гуральня, винниця.
Винтъ—гвинт.
Високосный годъ — висектовий рік.
Високъ—скроня.
Висѣть—висіти.
Виться—витися.
Вкладочный — вкладковий; вкладчикъ—вкладник.
Вкладывать—вкладати.
Включительно—включно.
Вокругъ—навкруги.
Вкусный — смачний; вкусъ — смакъ, вподоба.
Влажный—вохкий; влажность вохкість
Владычество—панування, владичество.
Владѣлецъ — власник, володарь; владѣть—володіти.
Владѣніе—володіння.
Владѣть языкомъ — володити, орудовати мовою.
Власть — влада, власть; верховная власть — найвища, зверхня влада.
Властвованіе—панування.
Вліяніе—вплив.
Влюбленный—закоханий.
Вмигъ—вмент, миттю.
Вмѣняемость—осудність.
Вмѣненіе—остоження.
Вмѣстительность—місткість.
Вмѣнить въ обязанность—поставити за обовьязок.
Вмѣшиваться — встрявати, втручатись.
Въ наемъ—у найми.
Вначалѣ—спочатку.
Внезапно—раптово.
Вниманіе—увага; внимательно—уважно.
Вносить—вносити.
Внукъ—онук; внучка — онука
Внутренній—внутрішній.
Внутренности—бабешки, бандури.
Внушать—вмовляти.
Внѣочереди—позачергою.
Вмѣсто—замісць.
Вовремя—вчасно, вчас.
Вовсе—зовсім.
Водворить спокойствіе — встановити спокій.
Водка—горілка, оковита.
Водить—водити.
Водоворотъ—вир.
Водопроводъ—водоспад.
Водородъ—воденъ.
Водораздѣлъ—межиріччя.
Военноплѣнный—бранець.
Военный—військовий.
Военное положеніе—стан військовий.
Вожакъ—провідця, верховода, проводарь.
Возбужденный—зворушений
Возвращаться—вертатись.
Возвращать—повертати.
Возвышеніе, возвышенность—високість, згірья.
Воздаяніе—відплата, віддяка, заплата.
Возбудить вопросъ — підняти питання.
Воздухъ—повітря.
Воздушный—повітряний.
Воздѣйствовать—вплинуть (и)
Возжи—віжки, лійці.
Воззваніе—відозва.
Возвратъ—поворот, зворот.
Возлѣ—коло.
Возможно—можливо.
Возможность — можливість, змога.

Возмущаться — повставати, обурюватися.
Вознагражденіе—заплата, нагорода.
Возненавидѣть —зненавидіти.
Вознесеніе—Вшестя.
Возраженіе—одповідь, одказ.
Возрастъ—літа, вік.
Возрождаться, возродиться — відроджуватись, відродитися.
Возрожденіе—відродження.
Возстаніе—повстання.
Возстановленіе — відбудовання, повертання.
Выть—вити.
Войско—військо.
Вокругъ—навколо.
Вулканъ—вулкан, горіла гора
Волненіе, волноваться — хвилювання, хвилюватись.
Волосы—волосся.
Волчекъ—дзига.
Вонъ—геть.
Воодушевленіе—запал.
Вообще—взагалі.
Вооружать—озброювати.
Во первыхъ—по перше.
Вопреки—всупереч.
Вопросъ — питання; вопросъ будетъ обсужденъ—питання буде обміркowано.
Вороной—карий, чорний, вороний.
Воронъ — гавран, гайворон, кру(ю)к.
Воротникъ, окъ—комір, коміpець.
Восемнадцать—вісімнадцять.
Восклицаніе—оклик.
Воскресеніе—неділя.
Воспаленіе—запал, запалiння.
Воспитаніе—виховання.
Воспользоваться — скористуватись.
Воспрепятствовать; воспрещеніе — забороняти; заборона, заказ.
Востребованіе—потребування жадання; письма до востребованія—листи до запитання
Восходъ, востокъ—схід; восходить—сходити.
Вотъ—ось.
Впадина—западина.
Впереди—попереду.
Впечатлѣніе—враження.
Вполнѣ — вповні, цілком, зовсім.
Вправо—вправоруч.
Впредь—наперед.
Впрочемъ—а в тім, зрештою.
Врачъ — лікар; врачебный—лікарський.
Враждовать—ворогувати.
Врагъ—ворог.
Вращеніе—обіг, обертання.
Вредить — шкодити; вредъ—шкода.
Временный—тимчасовий.
Время — час; время года — пора року.
Врученіе—доручення.
Всегда—завше, завжди, завсі(г)ди.
Всемірный — всесвітний; всеобщая исторія — всесвітня історія.
Всеобщій—загальний.
Всецѣло—цілком.
Вскорѣ — незабаром, незабавом.
Вскрытіе — анатомування — вскриття.
Вслѣдствіе—через те, в наслідок
Вспахать—зорати.
Вспоминать—згадувати.
Вспомогательный — підручний, помічний, допоміжний.

Вспыльчивый—гарячий.
Вспышка—вибух.
Встрѣчать — стрічати, зустрічати.
Вступленіе — вступ; вступать в должность—заняти посаду.
Всходъ—прорість.
Втихомолку — нишком, потихеньку.
Вторично—удруге; вдруге.
Вторникъ—вівторок.
Входящій журналъ—журналъ (входячих) вступних паперів.
Вчернѣ—начорно.
Вчинить искъ—закладати позов.
Въѣзжать—вьїздити.
Выбрать—обрати, вибрати.
Выводъ—висновок, вивід.
Вывѣдывать—випитувати.
Вывѣска—вивіска, таблиця.
Выговоръ—докір, догана.
Выгода—користь, вигода.
Выдержать—витримать (и).
Выдержать экзаменъ—скласти іспит.
Выдѣлка—виробка.
Выемка — виймання, трус, виїмка.
Выздоровѣть—видужати.
Выключатель—вимикач.
Вынимать—виймати.
Вымогательство — здерство, вимушення.
Выпуклый — опуклий, горбоватий.
Выплата—сплата, виплата.
Вырожденіе—вирождення.
Высокій—високий.
Высота—височінь, високість.
Вытребовать—виправити.
Выхлопотать—виклопотати.
Выраженіе—вираз, вислів.

Высокоторжественный — урочистий.
Вычеркивать—викреслювати.
Вычетъ—одліч, одбава.
Вычитаніе—віднімання.
Вычитаемое—відьємник.
Вышеименованный —вищеіменований.
Вышеисчисленный — вищевирахований.
Вышеприведенный, вышеупомянутый — вищезгаданий, вищенаведений.
Вышесказанный—вищесказаний.
Выѣздъ—ви(д)їзд.
Выяснить вопросъ—зьясувати справу.
Вѣдать—відати, завідувати.
Вѣдомо—відомо.
Вѣдомость—відомость; вѣдомство—відомство.
Вѣдѣніе—завідування.
Вѣжливый — гречний, ввічливий, чемний.
Вѣкъ—вік; вѣчный—вічний.
Вѣнокъ—вінок, вінець.
Вѣрить—вірити.
Вѣроятный — можливий, ймовірний.
Вѣроятно—мабуть, либонь.
Вѣсить—важити; вѣсъ — вага; вѣсы—вагівниця, важниця.
Вѣскій—важкий, заважний.
Вѣстникъ—вістник.
Вѣсть—вість, вістка.
Вѣтвь, вѣтка — галузь, гілля, гіляка.
Вѣчно—вічно; вѣчныя времена—вічні часи.
Вѣшаться — вішати, вішатися (ь).
Вялый—вьялий.
Вянуть—вьянути.

Въ бытность мою — коли я був, за мого буття, пробування.
Въ виду того, что - вважаючи на те, що.
Въ концѣ—на, при кінці, на послідку.
Въ послѣдній разъ—въ останнє, останнього разу.

Г.

Гадать—ворожити.
Гадкій—поганий, гидкий.
Газета—газета; газетный—газетовий.
Газометръ—газомір.
Галерея—галерія.
Галстухъ—крават-ка.
Гауптвахта - абахта.
Гвардеецъ — сердюк; сердючина—украинская гетьманская гвардія.
Гвоздь—цвях.
Гдѣ - нибудь — де - небудь, аби-де.
Географія — географія, землепис.
Географич. долгота — географічна довжина.
Геометрія—геометрія.
Георгина — аргонія, жоржина.
Гербъ—герб.
Гербарій—зільник, травник.
Гейзеръ—гейзер.
Гибель—загин, загибель.
Гибкій—бгачкий, гнучкий.
Гимназія—гімназія.
Гипотеза—припущення.
Гипотенуза — протилежник противпрямка.
Гіацинтъ—яцинтъ.
Глава—розділ, глава; во главѣ—на чолі.
Главный—головний.
Глаголъ—дієслово.
Гладить—прасувати;

Гладкій—рівний, гладкий, чистий.
Глазъ—око.
Гласность—гласність, явність, прилюдність
Гласный — гласний; гласный (звукъ)—голосний, прилюдний.
Глетчеръ — льодовик, льодовець.
Глобусъ—гльоб.
Глотать—ковтати.
Глубина—глиб, глибина, глибокість.
Глубокій—глибокий.
Глумиться—глузувати, глумувати.
Глупый—дурний.
Глыба—скиба, брило.
Глядѣть—глядіти, дивитись.
Гнетъ—гніт.
Гнѣваться—гніватьсяı; гнѣвно—гнівно.
Говорить — говорити, казати, мовити, балакати.
Годъ—рік; годовой — річний.
Годный—годящий, гідний.
Годовой праздникъ — урочисте свято.
Голодъ—голод, голоднеча.
Гололедица — ожеледа, голощік.
Голубой—блакитний.
Голь—голота.
Гораздо—багато.
Гордиться—гордувати.

Горевать—горювати.
Горемыка—горопаха.
Горизонтальный—поземний.
Горизонтъ—обрій, позем.
Горло—глотка.
Горная порода—горотвір.
Горница—покій, вітальня.
Горнозаводство—гірництво.
Горная цѣпь—пасмогір.
Городъ—місто, город.
Городской—міський.
Горькій—гіркий.
Горѣлка—пальник.
Госпиталь—шпиталь, лікарня.
Господинъ—добродій, пан.
Господа—панове, добродії.
Гостепріимный—гостинний.
Гостинница—готель.
Гостить—гостювати.
Государственный совѣтъ—державна рада.
Государственность — державність.
Государство—держава; государственный—державний.
Грабежъ—грабіж, грабунок.
Грабить—грабувати, гарбати.
Градъ—гряд.
Градусъ—ступінь.
Гравій—жорства.
Гражданинъ — громадянин; гражданскій — громадянський, цівільний.
Гражданскій долгъ — громадянський обовьязок.
Гражданское вѣдомство—офіція цівільна.
Грамматика—граматика.
Грамотный—письменний.
Граница—кордон, гр(а)яниця, межа.
Графа—шпальта.
Графинъ—карафа.
Графъ—грап.
Гребень—гребінь, гребінець.
Греція—Греція; греческій—грецький.
Гробъ—труна, гріб, домовина
Громкій—голосний.
Громоотводъ—громозвід.
Грубый — негречний, нечемний, грубий.
Грудь—груди; перси.
Грузъ—тягар, вантага.
Группа—група гурт.
Грустить—сумувати.
Грыжа—гила.
Грѣхъ—гріх.
Губернскій—губерніяльний.
Губка—вамбак.
Гудѣть—густи, бриніти.
Гулять—гуляти, шпацирувати.
Гусеницы,а—гусень, гусениця.
Густо-рясной, густий; густая жидкость—балмус.
Гуськомъ ѣхать—шагом іхати.

Д.

Да—та, так.
Дабы—аби, щоб(и).
Давить — тис(к)нути, чавити, душити.
Давленіе—тиск, тис(к)нення.
Давно—давно.
Давать—давати; давать наставленіе, совѣтъ—давати поради, ради.

Давнопрошедшій — давноминулий.
Далекій—далекий.
Дальнозоркій—далекозорий.
Дамскій—жіночий.
Дань—данина.
Дарить—дарувати.
Даровитый—талановитий.
Даромъ—дарма, дурно.
Дать—дати; дать приказъ—видати розсказ, наказ.
Двадцать—двадцять.
Дважды—двічі.
Движеніе—рух.
Двигатель—двигун.
Двояко-выпуклый — сочкуватий (сочка).
Двойственность — подвійність.
Движимость—рухоме майно.
Двоебрачіе—другій шлюб.
Двоеточіе—дві крапки.
Двойни—двійні, двійнята.
Двойной—подвійний.
Двоеніе, удвоеніе—подвоєння.
Дворъ—подвірья.
Двоюродный—двоюрідний.
Двоюродный братъ—брат у первих.
Двугранный—двостінний.
Двусложный—двоскладовий.
Двусмысленный—двозначний
Двустворчатый—двойчатий.
Двѣнадцатиугольникъ — дванадцятикутник.
Двѣнадцать—дванадцять.
Дебри—нетри.
Деверь—дівер.
Девяносто—девьятьдесят.
Девять — девьять, девять съ половиною—півдесята.
Дежурить — вартувати, чатувати.
Декабрь — груденъ; декабрскій—грудневий.
Декламаторъ — деклятатор, декламировать — декламувати.
Делегатъ—делегат; делегировать—делегувати.
Деликатность — чемність, делікатність, гречність.
Демократія — демократія; демократическій — демократичний.
Демонстрація—демонстрація; демонстрировать — демонструвати.
Денной—денний.
Деньги — гроши; денеж. помощь — грошева за(до)помога.
Дневникъ—щоденник.
Департаментъ—департамент, відділ.
Держать—держати, тримати.
Держать совѣтъ—раду радити.
Дерзость—зухвальство.
Десна—ясна.
Десятичный—десятковий.
Дефектъ—дефект, ганч, ганджа, недостача.
Дешево—дешево, тано.
Диванъ—софа, канапа.
Дивиться—дивувати.
Диво—диво, дивина.
Диковинный—дивовижний.
Диктовать—диктувати.
Диктовка—диктура.
Дипломатія — дипл(ь)оматія; дипломатическій—дипл(ь)оматичний.
Дисциплинарная власть—дісціплинарна влада.
Диспутъ—діспут; вести пренія—діскусіювати.
Дистиллировать — лютрувати, переганяти.
Дитя—дитина, дитя.

Дичать — дичавіти; дикарь—дикун.
Діагональ—косини.
Діаметръ — прогін, діаметр, поперечник.
Діаметрально противоположный—цілкомъ протилежний.
Діафрагма—перетинка.
Длина — довжина; длинний—довгий.
Длительный—протяжний, довгочасний, довгий.
Для—для; для меня все равно—про мене, мені байдуже; однаково.
Дневальный—вартовий.
Днемъ—у день, в день.
Добавлять—додавати.
Добровольно — доброхіть, самохіть, добровільно.
Доброкачественный—добротний.
Добросовѣстность— совістність, сумлінність.
Добывать—добувати.
Доводить—доводити.
Довольно—досить, доста(ль).
Доводъ—довід.
Доводить, довести до свѣдѣнія — доводити до відома, оповістити, оповіщати.
Довольный—задоволенний.
Довѣренность—довірчий лист
Довѣрчивый — довірчий, довірчивий.
Догадаться - догадатись.
Догма—догма.
Договорный — контрактовий; договоръ—умова, договір.
Дождь—дощ; дождемѣръ—дощемір.
Дожидать — чекать(и), ждати, дожидати.
Дозволять—дозволяти; дозволеніе—дозвіл.
Дознаніе—слідство.
Дозрѣвать—доспівати.
Доигрывать—догравати.
Доказательство—доказ.
Доканчивать—кінчати.
Докладчикъ—справоздавець, референт.
Докладывать—докладувати.
Доколь—доки.
Докторъ—лікарь.
Долгій—довгий.
Долгъ — борг, обовьязок; въ долгъ—набір,
Долговѣчный—долговічний.
Долгота—довжина.
Долженъ — винен; должное—належне.
Должно—повинно, треба.
Должностное преступленіе—службовий, урядовий злочин.
Должностной—урядовий.
Должность—посада, служба.
Долото—стамеска.
Домъ—будинок, дім.
Дома - вдома, удома; домой—додому.
Домашній актъ—приватний акт, умова.
Домостроитель—будівничий.
Доносить—доносити; донесеніе—донесення.
Донесеніе — оповіщення, донесення до відома.
Донынѣ—до цього часу.
Дополненіе—додаток.
Допрашивать — допитувати.
Допросъ—допит.
Дорога—шлях, гостинець.
Дорого — дорого; дорогой—дорогий.
Дороговизна—дорожнеча.
Досада—досада.
Доска—дошка.
Досмотрщикъ - доглядач.

Досрочный—достpочний.
Доставлять — доставляти, постачати.
Достаточно—доста, досить.
Достигать—досягати.
Достовѣрный—певний, правдивий.
Доступный—приступний.
Доходъ—дохід, прибуток.
Драгоцѣнный—коштовний.
Драка—бійка.
Драма—драма; драматическій—драматичний.
Дребезги(въ) -до щенту.
Дрожать—тремтіти.
Другъ—друг, приятель.
Думать—гадати, мислити, думати.
Дуракъ—дурень, йолоп; дурний.
Дурнѣть, худѣть (на лицѣ)—марніти, спадати з лиця.
Духовная—духовниця.
Душистый—запашний, духовитий.
Душить—ду(с)шити, тиснути, чавити.
Дымъ - дим; дымовая труба—димар.
Дыханіе—віддих; дых, горло—дихало.
Дѣва, дѣвица — діва, дівиця; дѣвушка—дівчина, дѣвичій—дівоцький.
Дѣвственный—цілиний, незайманий.
Дѣвственность — дівство, незайманість.
Дѣепричастіе—дієприкметник.
Дѣйствительно—дійсно.
Дѣйствіе—дія, акція, вчинок.
Дѣйствовать—діяти.
Дѣйствующій—дієвий; дѣйств. лица—дієві особи.
Дѣлать—робити.
Дѣлежъ—поділ.
Дѣленіе — ділення; дѣлимое—діленик; дѣлитель—ділитель.
Дѣлимость—дільність.
Дѣло—діло, справа, робота, акт.
Дѣлопроизводство—діловодство.
Дѣянія—діяння.
Дѣятельность—діяльність.
Дятелъ—жовна.
Дюна—кучугура.

Е.

Евангеліе—евангелія (є).
Европа—Європа; европейскій европейський.
Едва—ледве; едва не — трохи не, мало що не.
Единеніе—еднання, згода.
Единица—одиниця.
Единственный—єдиний.
Единственное число—поодиноке число.
Единство—єдність.
Единовременный, единовременно — одночас(ов)ний, одночасно, рівночасно.
Единогласный, единогласно—одноголосний, одноголосно.
Единодушіе, единодушный—(с)одностайність, (с)одностайний.
Единокровный—однокровний, однокровник.

Единоутробный—единоматерній, кревний.
Ее, его, ему, ей — її, його, йому, їй.
Ей, ей Богу—їй, їй(же)Богу, Біг-ме.
Ежевика—ожина.
Ежегодный, ежегодно — щорічний, що-року, що-річно.
Ежемѣсячный, о — щомісячний, що-місяця, що-місячно.
Ежедневный—щоденний; ежедневно—що дня, що денно.
Еженедѣльный—щотижневий, що тижня.
Ежъ—їжак.
Ектенія—ектенія.
Еле—ледве, насилу.
Ель—ялина.
Ему везетъ—йому щастить.
Емкій, емкость — місткий, місткість.
Епархія—епархія.
Епископъ—епископ.
Еретикъ—еретик.
Ёрзать—гедзкатись,я
Ершъ—йорж(ш), бобир.
Если бы—колиб, як би.
Есть—е, есть.
Есть такой грѣхъ—ніде гріха таїти.
Есть основаніе утверждать—е підстава казати, твердити.
Естественный; о—звичайний, натуральний, звичайно, натурально.
Естеств. факультетъ—природничий факультетъ, відділ.
Естественность — натуральність, звичайність.
Естественникъ—природник.
Естествовѣдѣніе — природознавство.
Естествоиспытатель — природоспит.
Еще, еще не—ще, ще ні.

Ж.

Жабры—зябри.
Жаворонокъ—жайворонок.
Жадный — жадний, ненажерливий.
Жажда—згага, жага, жада.
Жалкій—жалкий, мізерний.
Жаловаться—скаржитися, жалітися.
Жалоба—скарга; жалобщикъ—скаржник, жалобник.
Жалованье—платня, пенсія.
Жалѣть — жаліти, шкодувати.
Жаркій поясъ—гарячий пояс
Жаркое—пече(н)ня.
Жаръ — жар, спека; жаркій, жгучій—жаркий, пекучий, жаркий.
Жасминъ—ясмин.
Жать—жати; жатва—жнива.
Жаться—тиснутись(я) тулиться(ись).
Жвачка—жуйка.
Жгутъ—верчик.
Ждать—чекати, ждати.
Жевать—жувати.
Желаніе — бажання, жадання, хіть.
Желательно—бажано; желать бажати, жадати, жичити.
Железа—залоза; железистый залозуватий.
Желтокъ—жовток.
Желтизна—жовтина.

Желтый—жовтий, половий.
Желтѣть—жовтіти.
Желтуха—жовтільниця.
Желудокъ — шлунок, кендюх, бордюг.
Желчь—жовч.
Желѣзо—залізо.
Желѣзная дорога—залізниця; желѣзн. дор. служащій—залізничник.
Жемчугъ — перли; жемчужина—перлина.
Жена—жінка, жона.
Женатый вторымъ бракомъ—у друге жонатий.
Женихъ—наречений, молодий
Жениться—женитися, одружитися.
Женскій—жіночий.
Женскій вопросъ, союзъ—жіноча справа; спілка.
Жердь—шост, лата.
Жеребецъ—жеребець—огир(ь)
Жерновъ—жорен.
Жертва—жертва, пожертва.
Жертвователь — офірник, жертводавець.
Жертвенникъ—жертівник.
Жесткій—жорсткий, твердий.
Жестокій—жорстокий.
Жестокое наказаніе — люта кара.
Жесть — бляха, жестяной — бляшаний.
Жечь—палити.
Живой — жвавий; живость—жвавість.
Живо — живо, хутко, швидко жваво.
Живое существо—істота.
Живописецъ—маляр.
Живописный—мальовничий.
Живописность—мальовничість
Животное—животина, звірина худобина.
Животъ—живіт.
Живьемъ—живцем.
Жидкій—рідкий, текучий.
Жизненный — життевий; жизненная сила—живець.
Жизнь—життя; безрадостная жизнь—безпросвітна доля.
Жилецъ — комірник, мешканець.
Жилище—оселя, житло.
Жиръ — здір; жиръ подкожный—бутурма.
Жирный—гладкий, ситий.
Жительство—проживання.
Житель—мешканець.
Жить—жити.
Жмуриться — щулитись, клїпати, жмуритись.
Жнецъ—жнець.
Жребій—жереб, льос.
Жужжать—бриніти, ґусти.
Журавль—журавель.
Журналъ—журнал.
Журчать—дзюрчати.
Жуткій—моторошний, лячний страшний.

З.

Забава—забава.
Забастовка—страйк; забастовочный—страйковий.
Забвеніе—забуття.
Забинтовать—умотати, забандажити.
Забирать—забирати.
Заблаговременно — завчасно, заздалегідь.

Заблуждаться—помилятьcя.
Заборъ—паркан, забор, штахети.
Забота—клопіт, турбота.
Заботиться — пеклуватись, дбати, старатись.
Заведеніе—заклад.
Завертывать—загортати.
Завидно—заздро.
Завидовать—заздрити; завидливость—заздрість.
Завистливый—заздрий.
Зависѣть—залежати.
Зависимо — залежно; зависимость—залежність.
Завладѣть—заволодіти; завладѣніе—заволодіння.
Заводить—заводити.
Заводъ — завод; винокур. заводъ — винниця, гуральня; заводъ свеклосахарн. — сахарня, цукарня.
Завоевывать, завоевать — за войовувати, завоювати.
Завтра—узавтра, взавтра.
Завѣдывать—завідувати.
Завѣдомо—звідомо.
Завѣрить—завірити.
Завѣтъ--завіт, заповіт.
Завѣщаніе духовное — завіщання, духовна.
Завѣщать — завіщати, заповідати, віднисати; відказати
Завязка — завьязка.
Завязь—пуплишок.
Загадка — загадка; загадочность—загадковість.
Заглавіе—заголовок; заглавн. листъ—титулова сторінка.
Заглазно—позаочі.
Заговоръ—заговор, змова.
Заготовка — заготовка; заготовить—заготовити.
Заграничный — закордонний, загр(а)яничний.
Задатокъ—завдаток.
Задача—задача.
Задерживать — затримувати, задержувати.
Заемъ—позика, позичка, позичання.
Заимообразный, о — позичковий, в позичку.
Зажиточный—заможний.
Заемное письмо —позичковий лист.
Заимодавецъ—боргодавець.
Заказное письмо — рекомендованний лист, забезпечений лист.
Заимствовать—брати.
Закабаливать—закабалювати, приневолювати.
Заказывать—замовляти, заказувати.
Заказъ—замовлення.
Заканчивать — докінчувати, кінчати.
Закладъ—застава.
Закладывать—заставляти.
Заключеніе—висновок, увьязнення, замкнення.
Заключительный — остаточний, кінцевий.
Законопреступный — праволомний.
Законъ—закон.
Законность—правність, законність.
Законодательный — законодавчий.
Законовѣдѣніе — правознавство.
Законодат. власть—влада законодавча.
Закраснѣться—зачервонітись.
Закрывать — зачиняти, зачинити.
Запирать ключомъ—замикати, замкнути.

Закрѣплять, утверждать—затверджувати, зміцняти.
Закупать—закуповувати.
Закупоривать — закорковувати, затикати.
Зала—(с)зал(я).
Заливъ—затока, сага.
Залогъ — застава, застанова; стан. (грам.).
Залоговое свидѣтельство—заставний лист.
Заложникъ—закладник.
Замокъ—колодка, замок.
Замошенничать — зашахрувати.
Замыселъ—задум, замір.
Замѣна—заміна, заступництво.
Замѣститель—заступник.
Замѣтный—помітний.
Замѣтить—спостерегти, помітити.
Занимать—позичати, займати
Заноза—заскаба, скабка.
Заносливость—пиха, чвань.
Западъ—захід; западний—західний.
Западная Европа — Західня Європа.
Запахъ—пахощ.
Запирательство — непризнавання, одмовлення.
Записка—записка.
Запись — запис; записывать—записувати.
Запонка—шпонька.
Запрещать: запрещеніе — забороняти, заказувати; заборона.
Запросъ — запит, запитання; запрашивать—запитувати—запрошувати.
Запятая кома, запинка.
Запущеніе — занедбання, занехаяння.
Запретъ—заборона.
Зарабатывать—заробляти.
Зарево—загра.
Заранѣе—наперед, раніш, заздалегидь.
Зараза—пошесть, зараза.
Засвидѣтельствовать—засвідчити, посвідчити.
Засвидѣтельствованіе—засвідчення, посвідчення.
Заступать—заступати.
За счетъ—коштом.
Засѣданіе—засідання.
Затменіе—затемне(і)ння.
Затруднять—перешкоджати.
Затылокъ—карк.
Затѣмъ—потім.
Захватывать — захоплювати; загарбувати.
Зачинщикъ — заводця, привідця.
Зачетъ—зарахування; въ зачетъ—на рахунок.
Зачисленіе — зачислення, зараховування, залічення.
Зачѣмъ, почему—навіщо, чому, за для чого.
Защитить — боронити; защита—оборона.
Заявлять — заявляти; заявленіе—заява.
Заботливость—дбайливість.
Звательный—кличний; звать—кликати.
Звонъ—дзвон; звонить—дзвонити.
Звукъ—звук, згук.
Звѣроловство—ловецтво.
Звѣрство—звірство.
Звѣзда—зірниця, зоря, зірка.
Здоровый—здоровий.
Здоровье—здоровья.
Здравствуй — здоров; здравствуйте—здорові були.

Земная кора — земна кора; земной шаръ—земна куля.
Земледѣлецъ — хлібороб; земледѣліе—хліборобство.
Землетрясеніе—трус.
Земскій—народній, земський.
Зеркало — верцадло, люстро, свічадо.
Зигзагъ—кривуля, злом.
Злаки—зілля, збіжжа.
Злиться—злоститись.
Злодѣяніе—злочинство, злочин.
Знакомый—знайомий.
Знаменоносецъ—знаменик
Знаніе—знання.
Знатный — великого походження, великого роду.
Значеніе—значіння.
Значительно—значно; значительный — значний, поважний.
Зобъ—воло.
Зола—попіл.
Золовка—зовиця.
Зонтикъ—парасоль(я)
Зрѣніе—зір.
Зѣвать—зівати, зіхати.
Зѣница—зіниця.
Зять—зять, швагер.

И.

Ибо—бо.
Ива—верба; ивнякъ—верболіз.
Иголка—голка.
Игра—гра.
Идеалъ—ідеал.
Идея—ідея, думка.
Идти—йти, іти; итти къ лицу —личити, пасувати.
Изба—хата, хатина.
Избавлять—спасати, ратувати.
Избави Богъ—Боже борони, боронь Боже.
Избирать — обрати, вибірати; избиратель—виборець.
Избѣгать—уникати.
Изверженіе—вибух.
Извинять — вибачати; извините — вибачайте, даруйте, вибачте.
Извѣстіе — звістка; извѣщеніе—повідомлення.
Издали—здалека.
Известнякъ—вапняк; известь —вапна (о).
Издавать — видавати; издано на счетъ — видано коштом, накладом.
Издерживать—витрачувати, тратити.
Излишній—зайвий.
Излагать—викладати; изложеніе—виклад(ання).
Измѣна—зрада; измѣнникъ—зрадник.
Измѣненіе—зміна; измѣненіе по падежамъ (грам.) — одміна.
Измѣнять—зраджувати.
Измѣреніе — вимір, міряння; измѣритель—вимірник.
Изобиліе—достаток.
Изобрѣтать—винаходити, вигадати.
Изнасиловать; изнасилованіе —зґвалтувати; зґвалтування
Изслѣдовать—досліджувати, обслідувати.
Изспрашивать — просити, запрошувати.

Изумляться—дивуватись.
Изумрудъ—смарагд.
Изъяснять—пояснити, пояснювати.
Изъявленіе—виявлення.
Изъятіе—вимок, вилучення, виняток.
Изъ-за—зза.
Изюмъ—родзинки.
Изыскивать всевозм. средства —добірати усякого способу,
Икота—гикавка.
Имя—імья, (на)імення; імення.
Имя прилагат. — прикметник; существ. — речівник (іменник); числительное—числівник.
Именованный — іменований.
Именительный (гр.)—називний.
Имущество — майно, госуд. имущество — державне майно.
Имѣть—мати; имѣю честь просить—маю за честь прохати, просити.
Имѣніе—маеток.
Иней—іней, поморозь.
Иной—іньший.
Инициатива — ініціатива, почин.
Иногда—іноді.
Искать—шукати.
Иностранецъ—чужоземець, чужосторонець.
Институтъ—інститут.
Интересный—цікавий, інтересний.
Искать случая—шукати оказії.
Исключеніе—виемок, виняток, виключання.
Исключать — виключати; исключительно—виключно.
Искра—іскра, жаринка.
Искренній—щирий.
Искушать—спокушати.
Искусство — штука, искусственный—штучний.
Искъ—позов; исковыя требованія—позовні домогання.
Исповѣданіе—віра.
Исподлобья смотрѣть—сторч дивитись.
Исполнить волю—вволити.
Исполнять — виконувати; исполнит. власть—влада виконавча.
Исправленіе — виправа, спростування.
Исправлять — виправляти; исправляющій должность—справляючий службу, заступник.
Исполненіе—виконання.
Испугать—зляkати.
Испортить—зіпсути, зіпсувати.
Испытаніе—іспит.
Истеченіе—кінець, витікання.
Истецъ—позовник.
Истинный—істиний.
Исторія — (г)історія; историческій—(г)історичний.
Источникъ—джерело; источникъ страданій — джерело мук.
Истязаніе—бичування, катування.
Исходатайствовать — вистаратись, виклопотати.
Исходъ—вихід; исход. журналъ—журнал вихідних, виходячих паперів.
Исцѣлять—цілити.
Исчезать—зникати.
Итакъ—так, таким чином.
Итого—разом, підсумок-итогъ.
Ихъ—їх.

І.

Іезуитъ, іезуитскій — єзуїт, єзуїтський.

Іерусалимъ, іерусалимскій — Єрусалим, єрусалимський.

Іисусъ Христосъ—Ісус Христос.

Іюль, іюльскій — липень, липневий.

Іюнь, іюньскій—червень,червневий.

К.

Кабакъ—шинок.

Кабы—як би; кабы знать—як би знаття.

Кадка—діжка.

Кавалеристъ—кавалерист(а).

Каждый—кожд(н)ий, усякий.

Каждый день; мѣсяцъ, годъ, недѣлю—що дня, що місяця, що року, що тижня.

Кажись, кажется — здається, либонь.

Казарма—касарня.

Казна — скарб, казна, Госуд. казна — державний скарб, скарбниця.

Казначей—скарбівничий; казначейство—скарбниця.

Казнить—карати на смерть.

Казнь—кара смертю.

Какой — який; какимъ образомъ — яким побитом, способом, чином.

Какая досада—яка шкода.

Календарь—календар.

Калій—вапнець

Калѣка — каліка; калѣчить— калічити, нівечити.

Камень—камінь.

Каменный—камінний, камьяний; каменщикъ - муляр, каменяр.

Каменѣть—каменіти.

Камера—камера.

Какъ можно болѣе—як(о) мога більш(е).

Камышъ—очерет.

Канава, каналъ—рів, фоса.

Кандидатъ—кандидат; кандидатъ на судебныя должности — кандидат на судові посади.

Каникулы—вакації.

Канунъ—переддень.

Канцелярскія принадлежности — канцелярійні приналежности, прилади до канцелярії.

Канцелярія—канцелярія, писарня.

Канцелярская пошлина—канцелярійна,ська оплата.

Капиталъ—капитал.

Капилярность—скрапливість.

Капля—крапля.

Капать—крапать(и).

Карандашъ—олівець.

Карминъ—бакан.

Карманъ—кишеня.

Карта—мапа.

Картофель—бараболя, бульба.

Сѣмена картофеля—бубляхи.

Картузъ—кашкетъ.

Касаться—торкатись.

Касса ссудная—позичкова каса; сбер. касса — щаднича каса.

Кассиръ—скарбник, касір.

Касса—каса, скарбниця.

Кассовый отчетъ—касове звідомлення.

Категорическій — категоричний.

Катетъ — (геом.) прилежник, прямка, катет.

Катехизисъ—катехіза.

Каторжникъ, клейменный — варнак.

Каучуковый—гумовий.

Качаться—хитатись,ся.

Качество—якість, властивість.

Каѳедра—катедра.

Квадратный—квадратовий.

Квартира—кватиря.

Квитанція—квиток, квитанція.

Кивать-ти—кивати.

Кипѣніе—кипіння.

Кислородъ—кисень.

Кладбище—кладовище, цвинтар.

Класть—класти.

Кладь—поклажа, вага.

Классъ—кля(а)с(а).

Классовая борьба — клясова боротьба.

Клеветникъ — брехунець, наговорщик.

Клеветать—наговорювати, обмовляти.

Клеймо—тавро.

Клевать—дзю(ьо)бати.

Клещи—опценьки.

Климатъ—підсоння, климат.

Климатическій — підсоняшний, климатичний.

Клубъ—клуб.

Клѣтка—клітина, крата.

Клѣтчатый—сітчатий, крататий.

Клювъ—дзюб.

Клятва—клятва, присяга.

Клятвопреступленіе — кривоприсяга, клятвопорушення.

Книгопечатаніе—друковання.

Книга сборовъ—книга оплат.

Коверъ—килим.

Коготь—кіготь.

Кое-гдѣ—де-не-де.

Кое-кто—де-хто.

Кое-какъ—аби-як.

Кожица—(о)болона, шкірка.

Кожа—шкіра.

Козелъ—цап.

Кокетство—Залицяння.

Колебаніе — вагання, коливання.

Колебаться—коливаться, вагатись, хилятись.

Колесо—коло.

Кольцо - перстень.

Коли—як.

Количество—кількість.

Колокольня—дзвіниця.

Колонія, колонизаторъ — осада, осадчий.

Команда—команда.

Комета—мітла.

Комната—кімната, покій.

Коммерческій—комерційний.

Конвертъ—ко(н)верта.

Конечно—звичайно, а вже-ж.

Конецъ—кінець.

Конечный—кінцевий, остаточний.

Контуръ—зарис.

Конфискація - конфіската.

Кончина—кончення.

Кончать—кінчати.

Копейка—копійка.

Копія—копія—список.

Корабль—корабель.

Корень—корінь.

Кормить—годувати.

Косвенный — побічний, убічний, кружний.
Кораллъ—кораль.
Косвенно—посередно.
Кость - кість, кістка, маслак.
Костяной—костяний.
Котловина—улога, макітра.
Кочевой—кочевний, мандрівний.
Крайній — крайній; крайне—конче, дуже.
Крайность—скрута, крайність.
Красивый—гарний, файний.
Красить—фарбувати.
Краска—фарба.
Красильня—фарбарня.
Краснорѣчіе—красномовство.
Кратеръ—кратер, джерело.
Краткій, кратковременный—короткій, недовгочасний, короткочасний.
Кресло—крісло, фотель.
Крестецъ—криж.
Крестьяне—селяне.
Крестьянскій—селянський.
Крикъ—крик, галас, лемент.
Кровь—кров; кровообращеніе—кровобіг.
Кроткій, покорний—покірний, покірливий.
Круглый—круглий.
Кругъ—коло; окружность круга—обвід кола.

Круговоротъ—коловорот.
Крутой—крутий.
Крыша—крівля, дах, покрівля.
Крѣпкій — міцний, твердий, кріпкий.
Крѣпость—міцність, фортеця, кріпость.
Кто—хто.
Кувшинъ—глек, глечик, гладишка, (ж)збан(ок).
Куда—куди.
Кузнечикъ—коник.
Кукуруза — пшеничка, кукуруза, кияхи.
Куль—мішок, лантух.
Куполъ—баня.
Купецъ—купець.
Купчая крѣпость—купчий запис, купча.
Купонъ—купон.
Купоросъ—купервас.
Курить - курити, палити.
Курсы украинского языка—курси української мови.
Кустъ—кущ.
Кустарный—самодільний.
Кушанье—їстиво, страва, їжа.
Кушетка—канапка.
Къ—до, для, на; къ слову—до речі; къ свѣдѣнію—для відома, къ тому сроку—на той термін.

Л.

Лава—лава.
Лавина—снігова брила.
Лавочникъ—крамар(ь); лавка—крамниця, склеп.
Лагуна—лагуна.
Ладно—добре.
Ладонь—долоня.
Лакомство—лагомини(а).

Лазоревый—блакитний; лазурь—блакит.
Лампа—лямпа.
Ландышъ—конвалія.
Ласкать—пестити, голубити.
Ласточка—ластівка, щур.
Лгать—брехати.
Лебедь—лебідь.

Легкій—легкий.
Легкомысліе; легкомысленно—легкодумство, легкодумно.
Легкомысленный — легкодумний.
Ледникъ; ледниковый—льодовик, льодов ць, льодовиковий.
Ледъ - лід, крига.
Ледяныя горы; ледяное поле—крижані, льодові гори; крижане, льодове поле.
Лежать—лежати; стояти, знаходитись.
Лекарь—лікарь.
Лепестокъ—пелюсток.
Летать—літати.
Летучая мышь—кажак, лилик.
Лжесвидѣтельствовать — фальшиво, криво, неправдиво свідчити.
Либо—або, альбо.
Ликовать—тішитись, радіти.
Лилія—лілея, крин.
Лимонъ—цитрина.
Лимфа; лимфатическій — пасока, пасоковий.
Линейка—лінійка.
Линія—лінія, пруг; линія ломанная — кривуля; линія восх.—поступна лінія; линія нисх.—спускна лінія.
Линять—линяти.
Листъ—лист, аркуш.
Лиственный—листяний.
Лихоимство—хабарництво.
Лихоимецъ—хабарник.
Лихорадка—трясця.
Лицемѣръ; рить—лицемір, облудник; лицеміpити, хвальшувати.
Лицо—обличча, лице, твар, вид, особа.
Личный—особистий.
Лицепріятіе—сприятельство, угодництво.

Личная обида — особиста кривда, образа.
Лишать — позбавляти; лишенія—позбавлення.
Лишній — зайвий; лишнія слова—зайва мова.
Лишь—би, аби.
Лишь бы гдѣ—аби-де.
Ловить—ловити; ловля, охота—лова.
Лобъ—лоб, чоло.
Лодка—човен.
Ложный—неправдивий, брехливий.
Лошадь—кінь, коняка.
Лукошко—кошик,
Лукъ—цибуля.
Луна—місяць; лунатикъ—сновида.
Лучше—ліпше, краще.
Лучъ—промінь; лучеиспусканіе—світотеча.
Льготный—вільготний.
Льгота—вільгота, пільга.
Лѣвый—лівий.
Лѣнь—лінощі, ліньки.
Лѣпить—клеїти, ліпити.
Лѣсъ—ліс; лѣсная область—лісовий край.
Лѣсникъ—побережник, полісовщик, карбівничий.
Лѣстница—сходи, східня.
Лѣто—літо; лѣтомъ—(в)улітї, (в)улітку.
Лѣчебница—лікарня.
Лѣчить—лікувати, гоїти.
Лѣченіе—лікування.
Любить—любити, кохати.
Любопытный—цікавий.
Люди—люди(е).
Люкъ—ляда.
Людской—людський.
Ляписъ—пекельний камінь.
Лягушка - жаба.

М.

Магазинъ—гамазин(ея) крамниця, склеп.
Магнитъ—магнес.
Мазаный—мазаний.
Май—травень.
Мальва—рожа.
Макароны—кльоцки.
Малина—малина, фризи.
Малолѣтній — малолітній, недоліток.
Мало—мало, трохи.
Маловажный—малозначний, маловажний.
Мальчикъ—хлопець, хлопчак.
Малоопытность — недосвіченність.
Манифестъ — універсал, маніфест.
Мартъ—марець, березень, березіль.
Мастеръ—майстер.
Мастерская—майстерня.
Масса—маса.
Масштабъ—мірило.
Материкъ—суходіл.
Мать—мати, матір.
Мгла—імла.
Мгновеніе—мент.
Медикъ—медик; медицинскій—медичний.
Медленно—помалу, поволі.
Медленность — забарність, гаяння, повільність.
Междометіе—оклик.
Межеваніе—межування.
Межъ—між.
Международное право—міжнароднє право.
Мелкій—дрібний.
Мелколистный—дрібнолистий.

Мелочь—дрібниця.
Мель—мілина.
Меньше—меньш(е).
Меньшинство—меньшість.
Меридіанъ—полуденник, полу[...]денник.
Мертвецъ—мертвець, мерли[...]
Месть—помста.
Металлъ—круш.
Метель—завирюха, метелиц[...]хвища.
Мечта—мрія.
Мечтательность—мрійність.
Мигъ — мент, мах; мигомъ[...] миттю, вмент, ментом.
Микроскопъ—дрібногляд.
Милліонъ—мілійон, міліон.
Милостивый—милостивий, ша[...]новний.
Милостивый государь — пан[...] добродію, шановний пане.
Милостыня—милостиня.
Милость—милость, ласка.
Мимо—поуз, повз, проз.
Минералъ — мінерал, копали[...]на, крушець.
Министерство—міністерство.
Минута—хвилина.
Миръ—мир, замирення.
Миражъ—марево.
Міровой—всесвітній.
Міросозерцаніе—світогляд.
Міръ, вселенная—світ.
Младенецъ—дитина, дитя.
Младшій—молодший.
Млекопитающееся—ссавець.
Много—багацько, сила.
Многократный — кількоразовий.
Многоуважаемый—вельмиповажаемий, вельмишановний.

Многоугольникъ — многокутник.
Множить—множити; множимое — множеник; множитель—множитель.
Множественное число—множне, множина, многе.
Многочисленность — численність.
Множество—многість, многота, сила.
Мнѣніе—погляд, подум.
Можно—можна.
Мозгъ—мозок.
Мозоль-мозоль, нагніток.
Мокрота—сльота.
Молиться—молитись.
Молнія—блискавка.
Молодость — молодість, молодощі.
Молотъ—вершляг.
Молчаніе—мовчанка.
Моментально—миттю, раптово.
Молить—благати.
Мотовство—марнотратство.
Мошенникъ—мошеник, шахрай.
Мраморъ—мармур.
Мраморный—мармуровий.
Мстительность—мстивість.
Мстить—мстити.
Мужчина—чоловік, мужчина; мужескій — чоловічий, мужеський.
Мужикъ—мужик, гевал, хлоп.
Мука—мука, борошно.

Муравей—мураха.
Мускулъ—мьяз.
Мутный — брудний, каламутний.
Мучиться — мучитись, мордуватись.
Мученіе—мордування, муки.
Мысленно—в думці.
Мысль—думка, гадка.
Мысъ—ріг.
Мышь—миша.
Мышьякъ—аршинник, мишак.
Мѣлъ—крейда.
Мѣна—міна; мѣновой—обмінний.
Мѣновая запись — замінний лист.
Мѣра—міра, заходи.
Мѣстечко—містечко.
Мѣсто—місце, посада, пляц; мѣстный—місцевий.
Мѣстожительство—місце проживання.
Мѣстоположеніе — місцеположення.
Мѣстить—містити.
Мѣстоимѣніе—займенник.
Мѣсяцъ—місяць.
Мѣхъ—(ф)хутро.
Мѣшать — мішати, перешкоджати.
Мѣшкать—гаятись, баритись.
Мѣщанинъ—міщанин.
Мягкій—мнякий, мьягкий.
Мясникъ—різникъ.
Мяукать—мьявкать.

Н.

Наблюденіе—наглядання, доглядання, догляд, дозір.
Наблюдать—стежити, спостерігати.

Наблюдательность — спостережливість.
Набожный—побожний.
Набѣгъ—наскок.

Набѣло—набіло.
Наверху—нагорі.
Навзничь—навзнак(и).
Наводить страхъ — завдавати страху, жаху.
Наводненіе—повідь.
Навозъ—гній.
Навѣрно—напевне.
Навѣтъ—намова, наговор.
Навыкъ—вправа, вправність, звичка.
Наглухо—міцно.
Нагноиваться—ятритись(я).
Нагибать—нахиляти, хилити.
Наглядно, ний—наочно, чний.
Нагой — голий; нагишем — гольцем.
Награда—нагорода.
Нагрязно, вчернѣ — начорно.
Надбавка—надбавка.
Надежда—надія.
Надзоръ—догляд.
Надлежать—належати.
Надлежащій—належний.
Надо—треба.
Надобность—потреба.
Надоѣдать—обридати.
Надпись—надпис, напис.
Надсмотръ—догляд.
Надѣвать—одягати.
Надѣлъ—наділ.
Надѣлать—наробити.
Надѣяться — надіятись, сподіватись.
Наемъ — найом, наймання, найми.
Нажива—здобич(а).
Назадъ—назад.
Названіе—назва, назвисько.
Назидательно, ний — навчаючо, навчаючий.
Назначать—призначати, пристановляти.

Наиболѣе—найбільше.
Наивный—наівний.
Наилучше — найкраще, найліпше.
Наименованіе—наймення.
Наказывать — карати; наказать—дати буків.
Наказаніе —кара.
Наказуемость — карність. наказъ—наказ, загад.
Накладная—накладна.
Наклоненіе—нахил(ення), спосіб. (грам.).
Накожный—наскірний.
Наконецъ—нарешті. на останок.
Накрестъ—нахрест.
Налаживать — паладжувати, наладити.
Наличный—готовий.
Наличность—готівка.
Налагать—накладати.
Налогъ—податок, оплата.
Намѣреніе—намір, замір, замах.
Налѣво—ліворуч, наліво.
Намекать — натякати; намекъ —натяк, натяма.
Намѣстникъ — намісник, заступник.
Наносъ—намул, наплинок; наносной — намульний, наплинний.
Нападать—нападати.
Напереди—попереду.
Написать—написати.
Наплывъ—наплів.
Напоминать—нагадувати.
Направленіе—напрямок.
Направо—праворуч.
Напрасно — даремне, дурно, марно.
Напримѣръ - наприклад;

Напротивъ—напроти, насупроти, проти.
Напряженіе пружність.
Наравнѣ—врівні.
Народъ—нарід, нація; народы бродячіе—народи мандрівні; народы осѣдлые — народи осілі
Нарушать — порушати, ламати, зламувати.
Наружный, внѣшній—зовнішній.
Нарѣчіе — нарічча; прислівник (грам.).
Населеніе — людність; населенный—заселений, залюднений.
Насиліе — на(д)сильство, силування, гвалт.
Насильно—силоміць.
Наслѣдство—спадщина, спадок, наслідство.
Наслѣдственность — спадковість.
Насмѣхъ—наглум.
Насосъ — помпа, смок, водотяг. (вод. насосъ).
Наставлять—навчати.
Наставленіе—наука.
Настойчиво—настирно, витрівало, невідступно - вый — витрівалий, настирний, упертий.
Настоятель—настоятель, парох.
Настоящій—теперішній.
Наступленіе—наступ.
Насыщать—насищати.
Насѣкомое—комаха.
Натощакъ — на - тщо(е) (серце).
Наугадъ—навманя.
Наука—наука; научный—науковий; научное изслѣдованіе—науковий дослід.

Начало — початок; начальный—початковий.
Начетъ — нащитування, налічування.
На что?—на що?
Національный вопросъ — національна справа.
Неблагородный—невдячний.
Неблагонадежный — неблагонадійний, непевний.
Неблагопріятный —несприяючий.
Небрежность—недбальство.
Небосклонъ—крайнебо.
Нёбо—піднебення.
Невоздержанность—невитриманність.
Невмѣняемость — неосудність, непритомність.
Невозможность—неможливість
Невзрачность—непоказність.
Невниманіе—неувага.
Невѣдомо—невідомо.
Невѣжливый—нечемний.
Невѣсомый—безважний.
Невѣста — наречена, молода, невіста.
Невѣстка—братова, невістка.
Негодный—негодящий.
Недовѣріе—недовіра.
Недовѣрчивый—недовірний.
Недоимка — недоїмка, недоплат, залеглість.
Недоразумѣніе — непорозуміння.
Недостатокъ—брак, недостача.
Недѣйствительный — недійсний.
Недѣля—тиждень, недѣльный —тижневий.
Нежеланіе—нехіть.
Незнаніе—невідомість.
Нездоровый—хворий, недужий, слабий.

Незначительный—незначний.
Неизвѣстный—невідомий.
Неловко—ніяково.
Нелѣпый—недоречний.
Немного—небагацько, трошки, трохи.
Ненарокомъ — ненавмисне, невмисне.
Необходимо—необхідно.
Необыкновенный—незвичайний.
Неодушевленный — бездушний, неживий.
Неожиданный — несподіваний.
Неопредѣленный — неозначальний, неозначений.
Неорганическій — неорганічний.
Неосторожный—необережний
Неотложно—негайно.
Непонятный—незрозумілий.
Непосредственный — безпосередній.
Непостоянный—непостійний.
Неправильный—помилковий, хибний.
Непрерывный — безперестанний.
Непреодолимый —непереможний.
Неприсутственный—неприсутний.
Непріятный—непріємний.
Неподвижный —нерухомий.
Нерушимый—нерухомий.
Несвоевременный—невчасний.
Несмотря—недивлячись.
Несмѣтный—безлічний.
Несомнѣнный—безсумнівний.
Неспособный — нездатний, нездібний.
Нестерпимый—неможливий.
Несчастный—нещасний.

Неудача—невдача.
Неумышленный—ненавмисний.
Неученый—невчений.
Нехорошій—недобрий, злий.
Нечего, нечему — нічого, нічому.
Нечистоплотный — брудний, неохайний.
Нигдѣ—ні(г)де.
Нижеподписавшійся —нижчепідписанний.
Нижеприведенный — нижчезгаданний.
Низменный—долішний.
Низменность—низина.
Низшій—нижчий.
Никогда—ніколи.
Никакой—ніякій, жадний.
Никто—ніхто.
Никуда—нікуди.
Нисколько—а ні трошки, а ні трохи, ні мало не.
Никто—ніхто; ничто—ніщо.
Ничтожный—мізерний.
Нищій—жебрак, старець.
Нововведеніе—нововведення, новина.
Новина, новинка—новина.
Новолуніе—молодик.
Ножикъ—циз(а)орик.
Ночь—ніч.
Ноябрь—листопад.
Нравственный—моральний.
Нравъ—вдача, натура.
Нужда—потреба.
Ну-те, а ну-те—нумо.
Нынѣ—нині, нинька.
Нѣжиться —пеститися.
Некогда—ніколи, нема часу.
Нѣкій—де-який.
Нѣмой—німий.
Нѣсколько—кілька, декілька.
Нѣтъ, ни, не—нема, немає; ні; не.
Нѣчто (кое-что)—де-що.

О.

Оба—обидва.
Обаяніе, привлекательность—вплив, приваба.
Обвинительный—обвинувальний.
Обвинять — обвинувачувати, винуватити.
Обдуманно—обмірковано.
Обдумываніе—міркування.
Обдѣлять—кривдити.
Обезоруженіе — обезброєння, розброєння.
Обезопасить—забезпечити.
Обезумѣть—збожеволіти.
Обезьяна—малпа.
Обзоръ—огляд.
Обида—образа; обидѣть—образити.
Обитать—жити, мешкати.
Обладаніе — володіння, посідання.
Облегченіе—полегкість.
Облако—хмара.
Область—країна, край.
Обликъ—обличча, вид.
Обличать—виказувати, виявляти, доводити.
Обувать—озувати.
Обусловливать—поставити умовою.
Обсуждать—обмірковувати.
Обходъ—обхід.
Обходить—обходити.
Общедоступный—загальноприступний.
Общее собраніе—загальне зібрання.
Общеніе—зносини, спілкування.
Общественное собраніе—громадське зібрання.

Общество—громада, спілка, товариство.
Община — громада; общинный, общественный—громадський.
Общій—загальний, спільний.
Общій голосъ—загальний голос.
Объемъ—обьєм.
Обѣими руками—обіруч.
Объявлять—оповіщати, оголошувати.
Объявленіе—оповістка, оголошення.
Объяснять—пояснити, зьясовувати.
Объясненіе—зьясування, пояснення.
Обыкновенно—звичайно.
Обыкновенный—звичайний.
Обычай—звичай.
Обычный—звичайний, звичаєвий.
Обыскъ—трус, ревізія.
Обыскъ производить — трусити.
Обѣщать — обіцяти; обѣщаніе—обіцянка.
Обязательство —умова, повинність; обязательственный—умовний.
Обязывать—обовьязувати.
Обязанность—обовьязок.
Обязательное постановленіе—обовьязкова постанова.
Овладѣвать — заволодівати, заволодіти.
Овладѣть—опанувати.
Оврагъ—яр, яруга, провалля; поросшій лѣсомъ оврагъ—байрак; степной оврагъ—балка.

Овесъ—овес.
Овца — вівця; овцеводство — вівчарство.
Оглавленіе—оглав.
Оговоръ—осуда, обмова; оговаривать—обмовляти, виказувати.
Огородъ—город.
Ограбить—ограбувати.
Ограниченіе—обмеження.
Ограниченный—обмежений, ограничительный—обмежуючий, обмежний.
Ограничивать—обмежувати.
Огромный—великий.
Одинаково—однаково.
Одинаковый—однаковий.
Одиноко—самотою; одинокій—самітний.
Одновременно — одночасно, рівно часно.
Однолѣтній—однорічний, однолітній.
Однообразный—одноманітний
Одностворчатый—одинарний.
Одобрять—ухваляти.
Односторонній—однобічний.
Одолжать—позичати.
Одолѣть—здолати, взяти гору.
Одолѣла бѣдность — злидні осіли.
Одушевленіе—запал.
Одѣяніе — одіяння, одіг(ж), убрання.
Одѣяло—одіяло, ковдра, (рідко простирядно).
Ожидать—ждати, чекати.
Ожиданіе—чекання.
Означать — означати, помічати.
Означить — означити, помітити.
Окаменѣлость—скамьянілість.
Окаменѣлый—скамьянілий.

Околица—околиця.
Оковы—кайдани.
Окончить—скінчити; оконченный—скінчений.
Окончаніе — скінчення, закінчення; окончательный — остаточний.
Округъ путей сообщенія — округа шляхів.
Округъ—округа.
Окружность—окружність, виноколо, кружінь.
Окружный судъ—окружний суд.
Октябрь—жовтень.
О немъ; о ней; о нихъ—про його; про неі(ню); про них.
Онъ, она, оно—він, вона, воно.
Они, онѣ—вони.
Онѣмѣть—оніміти.
Опасно—небезпечно.
Опасность—небезпека; опасный—небезпечний.
Опека—опіка; опекунъ—опікун.
Опекать—опікувати, пекнувати.
Опечатка—помилка (друкарська), похибка.
Опечатать—обпечатати, накласти печаті.
Опись—реєстр, спис.
Опіумъ—андріяк.
Оплачивать—сплачувати, виплачувати.
Оплата—оплат, виплат, сплачування.
Опоздать—спізнитись.
Оправдываться—виправдуватись.
Оправданіе—виправдування.
Оправдательный — виправдуючий, виправдальний.

Опредѣленіе — (ви)означення, призначення, постанова, вирок.
Опредѣлять — вирішати, визначати.
Опрятность—охайність, алюрність.
Опроверженіе—спростування.
Опьяненіе—спьянілість.
Опытъ — досвід, спостереження.
Органическій—органічний; органъ—вигран.
Орошеніе—зрошення.
Орфографія—правопис(ь).
Орудіе—знаряддя.
Оружіе—зброя.
Осада—облога.
Осадокъ—гуща.
Освобождать—визволяти, увільняти.
Освѣдомлять—звідомляти.
Осина—осика, осокорина.
Освѣщеніе—освітлення.
Оскорбленіе—образа; оскорблять—ображати.
Осматривать — оглядати; осмотръ—огляд, оглядання, оглядини.
Осмотрительный;—сть—обачний, обачність.
Основаніе — основа, підстава, підвалина.
Основывать—закладати.
Особенно, ый—особливо, ий.
Оспа—віспа; привить оспу—(при)щепити віспу.
Оспаривать — сперечатись, змагатись, спростовувати.
Оставаться—залишатись.
Останавливать — спиняти, зупиняти.
Остатокъ — решта, останок, послідок.

Осторожный—обережний.
Осторожность—обережність.
Острить—гострити.
Осужденіе—осуд, осуда; осуждать—осуджувати.
Осуществлять—здійснювати.
Осыпаніе—обсипання.
Осязаніе—дотик, доторкання.
Осѣдлость—осілість.
Ось—вісь.
Отблагодарить—віддячити.
Отбираніе—відібрання.
Отборный—добірний.
Отводить—(від)одводити.
Отвергать—(від)одкидати, не приймати.
Отвѣтственный; сть — відповідальний, відповідальність.
Отвѣтъ—відповідь.
Отдать—віддати.
Отдѣлять—відділяти.
Отдѣльность—окремність.
Отдѣлъ—виділ, відділ.
Отецъ—батько, тато, отець.
Отечество—батьківщина.
Отзывъ—одповідь.
Отказывать — відмовляти; отказъ—відмова.
Отклоняться—відхилятись.
Откосъ—узбіг, косогір, узгірря, косогір.
Открывать—відчиняти; открытіе—відкриття.
Откуда—звідки(ль).
Отливъ—одплив.
Отложеніе—відклад, відкладання.
Отмѣна—відміна, скасування.
Относиться — відноситись; отношеніе — відношення, звідомлення, стосунок.
Относительный—відносний.
Отпечатать—відрукувати.
Отправлять—відправляти.

Отпускъ — відпуск, відпускання.
Отрава — отрута; отравлять—отруювати.
Отражать — відбивати, відсвічувати.
Отрѣшать, отстранять—звільняти, скидати, усувати.
Отсрочка — відклад, відкладання, отсрочка.
Отреченіе—відречення.
Отрѣзывать—відрізати, відрізувати.
Отрядъ — команда, відділ, загін.
Отселѣ—звідси, звідціля.
Отставка—абшит.
Оттискъ—одбиток.
Оттого—через те.
Оттуда—звідтіль(я).
Отчасти—почасти.
Отчетъ—відчит, звіт, звідомлення, справоздання.
Отчетность — рахунковість, обрахунок.
Отчуждать — відчуж(д)ати, вивласнювати.
Отчужденіе—відчуження, позбуття.
Отъ—від, од.

Отъѣзжать — від(ь)їздити, од(ь)їздити.
Отнюдь — в жаднім розі, ні в якім розі.
Отовсюду—звідусіль.
Отопленіе—опал.
Охота—полювання.
Охотно, съ удовольствіемъ—залюбки, охоче.
Охранять — охороняти, оберегати.
охрана—охорона.
Охранительный — охоронний.
Очевидно—очевидно.
Очень—дуже, вельми.
Очередь—черга.
Очеркъ—нарис.
Очертаніе, очерченіе — окреслення.
Оцѣнка—цінування.
Оцѣнить — цінувати, оцінювати.
Оцѣнщикъ—ціновщик.
Ошибаться — помилятись, ся; (милитись),—ошибка, помилка, похибка.
Ошибочный, о — помилковий, о.
Ощущать—почувати, чути.
Ощущеніе—почування.

П.

Пагуба—пагуба, згубність.
Падежъ—одмінок.
Пай—пай, пайка.
Пайщикъ—пайщик, спільник.
Пакетъ—пакет, конверт, коверта.
Пакость—капость.
Палачъ—кат.
Палка — палка, палиця, ковінька, кий.

Памятникъ—памьятник, монумент.
Пансіонъ—інтернат.
Пари—заклад; держать пари—битись обзаклад, закладатись.
Паразитъ—чужоїд.
Параллельный—рівнобіжний, рівнолежний.
Параллелограмъ—рівнобіжник.

Парень—парубок.
Парламентъ—парлямент.
Паръ—пара.
Паром—п(а)ором(н).
Пароходъ—пароплав.
Паспортъ—пашпорт.
Пастухъ—пастух, чабан.
Пассажирскій — пасажирний, особовий.
Пасха — Великдень, паска—(пасх. хлѣбъ).
Пасынокъ — пасинок, пасерб.
Патетическій—патетичний.
Пахать—орати.
Пахучій — духовитий, запашний.
Педагогическій — педагогичний.
Пеленка—пелюшка.
Пепельница — попіл(ь)ниця, попілничка.
Пеня—пеня, штрап.
Первоначальный—первісний.
Переводить—перекладати; переводчикъ — перекладчик; переводъ—переклад.
Перевѣсъ—перевага.
Передник—хвартук.
Передача—передавання.
Передовѣрить—передовірити; передовѣріе—передовіренність.
Передопросъ—передопит, передопитування.
Перезакладывать — перезаставляти.
Перемиріе—перемирря.
Перемѣщеніе — переміщ(ув)ання, перемѣщать—переміщ(ув)ати.
Перепечатывать —передрукувати.
Перерывъ—перерва.
Переселеніе—переселення.

Пересмотръ—перегляд.
Пересчитывать — перелічувати.
Переходъ—перехід.
Перецъ—перець, паприка.
Перечить—суперечити.
Періодическій—періодичний, поперемінний.
Перпендикуляръ—сторчень.
Песокъ; песчаный, песочный—пісок; (пісковий, піскуватий).
Печальный — сумний, журливий, журний.
Печаль—сум, журба.
Печалиться — сумувати, журитись.
Печатать — друкувати; печатный—друкований.
Печать—печать, печатка.
Печень—печінка.
Пещера—печера.
Пиръ — бенкет; пировать—бенкетувати.
Писанье—писання.
Писать—писати.
Письменность, литература—письменство, письмеництво.
Писчебумажный—паперовий.
Письмо—лист, письмо.
Питаться — живитись, годуватись.
Питательный — травний, тре(і)вний.
Пища—страва, їжа.
Планъ—пля(а)н.
Пластъ—шар, верства.
Платежъ—платіж, оплата.
Плата—платня.
Племянникъ — небіж, племінник.
Плечо—плече, рамено.
Плоскость—площина, площа; плоскій—плоскуватий.

Плоскогоріе—високорівень.
Плотный—густий.
Плотникъ тесляр.
Плохо—погано, кепсько, зле; плоховато—поганенько.
Плѣсень—цвіль.
Повелѣвать—наказувать.
Повелѣніе—наказ, розсказ.
Поверхность — поверхня, верхня.
Повелитель; ца—володарь, ка, всевладний, на.
Поверхъ—на, над, по.
Повиноваться — слухатись, повиновеніе—слухняність.
Повинность — повинність, податок.
Поводъ—прівід.
Повреждение—шкода, пошкодження.
Повторять—повторювати; повтореніе—повторювання.
Повышеніе—повище(а)ння.
Повѣсить—повісити.
Повздорить—посердитись.
Повѣстка—повістка, оповіщення.
Погибель—погибель, загин.
Погибнуть, погибать — загинути, згинути, пропасти, занапаститись.
Поговорить—побалакати.
Погостъ—цвинтар.
Подарокъ — дарунок, подарунок.
Подвѣдомственный — підлеглий.
Податель—подавець, подавач.
Подданство—підданство.
Подать—податок; податной—податковий.
Поддѣльный—підроблений.
Подача—подання, подавання.
Подлинникъ—оригінал.

Подлежащее—діяльник, підмет.
Подмога—підмога, поміч,
Подождать—зачекати.
Подогрѣть, вать—розогрівати, гріти.
Подписать—підписати.
Подпись—підпис.
Подписка — підписка; (подписка газеты)—передплата.
Подражать — наслідувати; кому либо подражать—брати приклад з кого.
Подростокъ—підліток.
Подробно—докладно.
Подруга—товаришка.
Подсудность — підсудність, судова підлеглість.
Подтверждать—стверджувати.
Подчиняться—підлягати.
Подъ—під, под.
Поединокъ—герць, поединок.
Пожадничать—поласитись.
Пожалуйста — будь ласка, прошу.
Пожаловать—надати, нагородити.
Пожаръ—пожежа.
Пожертвованіе—жертвування.
Пожеланіе—побажання.
Пожизненный—досмертний.
Позади—позаду.
Позадуматься—позамислитись.
Позвоночный столбъ—хребетина.
Поздравлять—віншувати, гратулювати.
Поздно—піздно.
Позорный, стыдный—ганебний, соромний; позоръ — ганьба, сором.

Пока—поки.
Показатель—показчик.
Покаяніе—покута.
Показаніе—свідчення, показ.
Поклонъ—поклін, привіт, земной поклонъ—бью чолом.
Покой—покій, спокій, тиша.
Покойникъ-(ца) — небіжчик-(ця).
Поколѣніе—покоління, коліно.
Покупка—покуп(ка), купівля; покупной—купований, покупний.
Полгода—півроку; полугодіе—півріччя.
Полати—поміст під стелею.
Политика—політика; политическій—політичний.
Полдникъ—підвечірок.
Полнолуніе—повня.
Полномочіе — повноваження, повноправність, повновласть
Полость—порожнина.
Полъ—пол; половой—половий полъ (въ комнатѣ)—підлога.
Половодье—повідь.
Положительно—певне.
Положеніе—становище.
Полдень—полудень, південь.
Полукругъ—півколо.
Получать — одержувати, отримувати.
Полушаріе—півкуля.
Польза—користь, пожиток.
Пользованіе — користування, поживання.
Пользоваться—користуватись, живитися.
Полчаса—півгодини.
Полезный—корисний, пожиточний.
Полюбить—покохати.
Поляна—галява, пролісок.

Полярный—полярний; полярный кругъ—полярне коло.
Полюсъ—бігун, полюс.
Помимо, кромѣ—опріч.
Помнить—памьятати.
Помилованіе—помилування.
Помощь—допомога, поміч.
Помогать—допомогати.
Помѣсячный—щомісячний.
Помѣщеніе—помешкання.
Помѣщикъ—дідич, поміщик.
Понемногу—потроху, помалу.
Пониженіе—(по)зниження.
Понуждать, принуждать—спонукати, примусювати; понудительный, принудительный—примусовий.
Понятіе—понятья, розуміння.
Попечитель—піклувальник, куратор.
Попеченіе — дбання, піклування.
Пополамъ—насміл, навпіл.
Поправка—поправа, поправка
Попрекъ—докір, догана.
Попускать—потурати, попускати.
Пора—доба.
Порицаніе — догана, огуд, осуд, загуда.
Порокъ—порок, хиба; порочить—ганити, неславити.
Поручать—доручати; порученіе—доручення.
Портить — псувати, нівечити; порча—псування, нівечення.
Портной—кравець.
Поруганіе—наруга.
Порядокъ—лад, роспорядок.
Привести въ порядокъ—упорядкувати, уладнати.
Порядочный—порядний.
Послушать—послухати.

Послѣ—після.
Послѣдній—останній; въ послѣдній разъ—в останнє; на послѣдокъ—на останок.
Послѣдствіе—наслідок.
Посредникъ; посредническій, посредничество — посередник; посередницький, посередництво.
Постановка, постановленіе—постанова.
Поставка—постача, постав.
Постель—постіль, ліжко.
Постоянный—постійний.
Поступленіе—вступ, вплив.
Поступокъ—вчинок.
Посѣщать—навіщати, посіщати,
Посягать—посягати, важитися.
Посягательство—посягання, посяг.
Потворствовать—потурати.
Потворствованіе —потурання.
Потерпѣть—потерпіти.
Потерпѣвшій—скривджений.
Потеря—згуба, страта.
Потолокъ—стеля.
Потомство — нащадки, потомство.
Потрава—спаш, потолоч.
Потребитель—споживач.
Потреб. общество—споживче товариство.
Поутру, утромъ—рано, ранком, (у)вранці.
Почва—грунт; нетронутая п.—цілина.
Почетный—почесний.
Почему?—чому? чом? чого?
Почеркъ—письмо, характер.
Почитать—шанувати.
Почка—брунька, бростина, нирка (анат.)

Почта, почтовый — пошта, поштовий.
Поѣздка—подорож.
Поѣздъ—поізд, потяг, машина.
Поѣздка—мандрівка.
Пошлина—мито, оплата.
Пошлина крѣпостная — кріпостна оплата.
Прабабушка—прабаба; прадѣдъ—прадід.
Правительство—уряд, правительство.
Правительственный—урядовий.
Правленіе—управленіе, заряд, управа, уряд, керування.
Правовѣдѣніе — провознавство; правовѣдъ—правознавець.
Правовой—правний.
Правонарушеніе—праволомство.
Правоспособный—правоздатний, правоздібний.
Право собственности — право власности.
Право общее—загальне право; частное право—приватне право.
Праздникъ—свято, праздник.
Праздновать — святкувати, праздникувати.
Пребывать—пребувати.
Предатель—зрадник, ство — зрада.
Предварительный—попередній, вступний.
Предисловіе—передмова.
Предложеніе — пропозіція, речення (грам.).
Предлагать — пропонувати, предлагати.
Предметъ—річ.

Предоставлять—давати, віддавати, дозволяти.
Предоставленіе — надавання, віддавання.
Представитель—представник.
Предостереженіе — пересторога, осторога.
Предшественникъ—попередник.
Председатель—голова, керовник, предсідатель.
Предъявитель — показник, предьявитель.
Предѣлъ — границя, межа, отруб, міра.
Прежде—перше, попереду.
Преждевременный—передчасний, завчасний.
Прекращать—облишати, залишати.
Преподаваніе—виклад, наука.
Препятствіе—перешкода, притика.
Преступленіе—злочин, злочинство.
Преступникъ—злочинець.
Приближаться—наближатись.
Приблизительно—приблизно.
Приборъ—прилад, знаряддя.
Прибыль—прибуток.
Приведеніе въ исполненіе—виконання.
Приверженецъ—прихильник.
Привиллегія—привилей.
Привлекать—приваблювати, притягувати.
Привѣтствіе—привітання.
Привычка—звичка, навик.
Приговоръ—присуд.
Признакъ—ознака.
Признать; вать—визнати; визнавати.

Призракъ — мара, примара, привіддя.
Приказъ—приказаніе, наказ.
Прикасаться—доторкатись.
Прикосновенный—дотичний, причетний.
Приливъ—приплив.
Приличіе—порядність.
Прилагать—додавати, прикладати.
Прилежаніе—пильність.
Приложеніе—придаток.
Приманка—приваба.
Примиреніе — мирова, примирря.
Примѣнять, приспособлять—пристосовувати, припасовувати; примѣнительно — відносно.
Примѣръ—приклад.
Примѣчаніе—примітка.
Принуждать—примушувати.
Принадлежность—приналежність.
Принципъ—принцип.
Присмотръ—догляд, нагляд.
Прислуга — послуга, услуга, слуга.
Пристанище—притулок.
Присутствіе — присутність, притомність.
Притокъ—доплив.
Притѣснять—утискати; притѣсненіе—утиск.
Приходъ—прихід, прибуток.
Прихоть, капризъ — примха, забаганка.
Причастіе (грам.)—дієприкметник.
Пріемщикъ—приймач.
Пріемышъ—приймак, прийміт.

Пріемъ—прийом,
Пріобрѣтать—набувати, придбати.
Пріобрѣтеніе—придбання, набуток, здобуток.
Пріобрѣтенный—придбаний, набутий, здобутий.
Пріостановленіе—припинення
Пріютъ—захист, притулок.
Проба—проба, апробація.
Пробка—затичка, корок.
Пробѣлъ—пропуск, прогалина
Проводъ—провід, водоток.
Продажа—продаж.
Продовольственный—харчовий, продовольчий.
Продолжать—продовжувати.
Произведеніе (лит.) — твір, утвір.
Производство — ведення, поступовання, переведення, утворення.
Произволъ—сваволя, свавільство.
Происшествіе—пригода, випадок, трапунок
Прокъ—пуття, пожиток.
Пропитаніе—прожиток.
Просить—прохати.
Просрочка; опозданіе — прострочка, спізнення.
Просторъ—простір; пространство - просторінь,осяг.
Противорѣчіе—суперечність, протирічча.
Противъ—проти, супроти.
Противникъ—супірник.
Протяженіе—протяг.
Прочность—міцність, тривалість.
Процентъ - відсоток.
Прошеніе—прохання, подання; проситель—прохач.

Прошлогодній — тогорічний, тогорішній.
Прощай, те—бувай здоров; бувайте здорові.
Прудъ—став, копанка.
Пряжа—прядиво.
Прямо — просто; прямой — простий, прямий.
Прямоугольникъ - простокутник.
Прятать—ховати.
Птичка—пташка.
Публичный—прилюдний, привселюдний.
Пугать—лякати.
Пуговица—гудзик.
Пусть, пускай—нехай, хай, нехай собі.
Пустыня—пустеля, пустиня.
Пустота—порожнеча.
Путаница—плутанина.
Пути сообщенія—дороги, шляхи.
Путешествіе—подорож, мандрівка; путь—дорога, шлях.
Пучина—нурта, прірва.
Пушка—гармата.
Пушные звѣри—хутряні звірі.
Пчела—бджола; пчеловодство —бжільництво.
Пылать—палати.
Пыльникъ—пилочня.
Пыль—курява, порох, пил.
Пыльница—пилячка.
Пѣть—співати.
Пѣтухъ—півень, когут.
Пѣшкомъ—пішки.
Пялить—витріщати, вилупити
Пять—пьять.
Пятиугольный—пьятикутній.
Пятница—пьятниця.
Пятно—пляма.
Пятьсотъ—пьятсот.

Р.

Работа—робота, праця.
Рабство—неволя.
Равенство—рівність.
Равнина — рівнина; равнина на горахъ — полонина, равнина вдоль рѣки—оболонь.
Равновѣсіе—рівновага.
Равноденствіе — рівноденник, рівнодення.
Равнодушіе—байдужість.
Равномѣрный—рівномірний.
Равносильный — рівнозначний.
Ради—ради, за для, для.
Радоваться—радіти, тішитись.
Разбирательство—розбір, росправа.
Разбойникъ—розбишака, розбійник.
Розвалина—руїна.
Разводъ—розвід, розлука.
Развратъ—роспуста.
Развѣтвляться—розгалужуватись.
Развязка—розвьязка.
Разглашеніе — розголошення, поголоска; разглашать — розголошувати, росповіщати.
Разговаривать — балакати, розмовляти.
Разграничивать—розмежовувати.
Раздвояться—розвилюватись.
Раздоръ—спірка, сварка.
Раздражаться— роздратовуватись; раздраженіе—роздратування.
Разрѣженіе—обріда.

Раздѣленіе, раздѣлъ—розділ, поділ, поділення, розділення.
Разиня—гава.
Различать—від(од)ріжняти.
Размѣнивать—розмінювати.
Размѣщать—розміщати.
Разновидность—різностать.
Разнообразіе — ріжноманітність.
Разница, разность—ріжниця остача.
Разореніе—знищення, зруйн(у)овання, опустошення.
Разрушать—руйнувати.
Разрѣзъ - проріз, розріз.
Разрѣжать—розріджувати.
Разсвѣтать—світати.
Разсрочка — розкладка рати; въ р-чку—на виплат.
Разсказъ—оповідання.
Разсыльный—посланець.
Разсудокъ, разумъ—розум.
Разумный—розумний.
Разъясненіе—пояснення.
Рай—рай, вирій.
Раскаянье—каяття.
Распространеніе—роспростореня, росповсюдження.
Расположеніе—росположення, росполіг.
Распоряженіе—розказ, роспорядження.
Расправа—управа, суд, кара,
Раствореніе—росчинювання.
Расторженіе — розірвання розъєднання.
Растеніе—рослина, билина.
Растительность—рость.
Растяжимость—растяжність.
Растяженіе—ростяг.

Расходъ—росхід, витрата.
Расширяемость — роспружність.
Расширять—розширювати.
Расширеніе—розшир, розпросторення.
Ребенокъ—дитина.
Ребро—руб.
Ревность—ревність.
Редактировать — редагувати.
Резина—гума.
Реквизировать—реквизувати.
Ремесленникъ—ремесник.
Ремесло — ремество, рукомество.
Ремонтъ—ремонт; ремонтировать—ремонтувати.
Ржавчина—іржа.
Рига—клуня.
Рисовать — малювать; рисунокъ—малюнок.
Рнема—рима.
Ровесникъ—одноліток.
Родина — батьківщина, вітчизна.
Родители—батьки, родителі.
Родовой — родовий; род. падежъ—родовий одмінок.
Родственникъ — родич; родство—рідність.
Родной—рідний.
Родъ—рід; отъ роду—зроду.
Рожденіе — нарождення, народження.
Рожь—жито.
Ромбъ—ромб.
Ростокъ—колець, паин, проріст.
Роскошь — роскіш; роскошный—роскішний.
Ростъ—зріст.
Ротъ—рот.
Роща—гайок.
Ртуть—живе́ срібло.
Рубаха—сорочка.
Ругать—лаяти.
Рудникъ—копальня, рудня.
Ружье—рушниця.
Руководить—керувати.
Рукопись—рукопис.
Русло — корито, річище, водотока.
Ручательство — порука, запорука.
Ручей—потік, струмо(чо)к.
Рыболовство—рибалство.
Рыжій—рудий.
Рытвина—баюра, ковбаня, водорий.
Рыцарь—лицар.
Рычагъ — підойма, вирло, ворушило.
Рѣдкій—рідкий.
Рѣзецъ—різак.
Рѣка — річка; устье рѣки—гирло; русло рѣки — річище водотока.
Рѣчь—промова, бесіда.
Рѣшетка—грати.
Рѣшеніе—рішення, вирок.
Рѣшительный — рішучий; рѣшительность—рішучість, рѣшительно—рішуче.

С.

Сабля—шабля.
Садиться—сідати.
Садоводство — садівництво.
Салфетка—серветка.
Самовластіе — самовлада, сваволя.

Самозарожденіе—самозарождення, самозародження.
Самолюбіе—самолюбство.
Самоличный—особистий.
Самоволіе — сваволя, свавільство, самоволя.
Само собою—саме собою.
Самосознаніе — самоосвідомість.
Самостоятельный — самостійний.
Самостоятельность —самостійність.
Самоубійство—самовбивство, самогубство.
Самоувѣренность — самопевність.
Самъ, самый—сам, самий.
Сапогъ—чобіт.
Сапожникъ—швець.
Сахарница — цукерниця, цукерничка.
Сахаръ — цукор; сахарный—цукровий; сахарный завод—цукроварня, цукарня.
Сберегательный—зберігательний, захоронний, ощадний.
Сберегательная касса — захоронна, ощадна касса.
Сборъ—збір.
Свадьба—весілля.
Сверху—згори.
Свиданіе — побачення, зобачення; досвиданія—до побачення, до зобачення.
Свидѣтель—свідок; свидѣтельствовать—свідчити.
Свободный — вільний, свобідний.
Своевременный—своечасний, вчасний.
Своевременно — своечасно, в пору, вчасно.
Свой; своя; своё—свій; своя; свое.
Свойство—властивість, вдача.
Свойство — своящтво, своячество.
Связка—звьязок.
Свѣдѣнія—відомости; свѣдущій—знаючий, тямущий.
Свѣтать—світати.
Свѣтить—світити.
Священникъ — священник, панотець.
Сдача—здача.
Сдержарность—стриманність.
Сдѣлка—уклад, умова,
Сегодня—сьогодні, нині.
Сейчасъ—зараз.
Секунда—мент.
Селезенка—сележінь.
Селезень—качур, селех.
Село—село; сельскій—се(і)льський.
Семь—сім.
Семейство — родина; семья—семья, сімья.
Сентябрь—вересень.
Сердитый—сердитий.
Серьезный—поважний.
Сжимать—стискати.
Сидѣть—сидіти.
Сила—сила, міць.
Синтаксисъ — синтакса, складня.
Синтезъ—синтез(а).
Сирень—бузок, буз.
Система—сістема; систематическій—сістематичний.
Ситецъ—перкаль.
Сіяніе—сяево.
Сказуемое—вислов, присудок.
Скамейка, скамеечка—ослін(чик).
Скатерть—скатерть(ина).

Скважина—щілина.
Сквознякъ—протяг.
Скверно; ый—погано, кепсько; паскудный, гидкий.
Скворецъ—шпак.
Скелетъ—кістяк.
Складно—складно, до ладу.
Складка—бганка, складка.
Складчатый—складчастий.
Склоненіе — одміна (грам.); схилянвя, нахиляння, прихиляння.
Склонять — (від)одмінювати (грам.); схиляти, прихиляти.
Склонность—нахил.
Скобки—дужки.
Скоропостижно - нагло.
Скотъ — худоба, товар, скот, скотина.
Скотоводство—скотарство.
Скрѣплять—ствержувати підписом.
Скрывать — ховати, таїти, крити.
Скупой—скупий.
Скульптура — сницарство; скульпторъ—сницар.
Слабый—недужий, хворий.
Сладкій—смачний.
Слегка—злегка, злегенька.
Слеза—сльоза.
Слесарь—слюсар.
Сливаться—зливатись.
Слитный—злучний.
Сліяніе—сплив, сполучення.
Сличеніе—порівняння.
Словно—неначе, немов.
Словарь—словар, словник.
Слово—слово, вираз.
Слогъ — склад; сложный—складний.
Сложеніе—складання.
Сложность—складність.
Слой—шар.
Служебное преступленіе—службове злочинство.
Служить—служити.
Слухъ—чутка, поголоска.
Случайность — випадковість, несподіваність.
Случайный—випадковий, несподіваний.
Случай—випадок, пригода.
Слѣдить—слідкувати.
Слѣдствіе—слідство.
Слѣпой—сліпий, темний.
Смотрѣть—дивитись, глядіти.
Смыслъ—розуміння, змисл.
Смѣна — зміна; смѣнять—зміняти, змінювати.
Смѣта—обрахунок, кошторис.
Смягченіе—змьягчення, помьягчення.
Снабжать—постачати.
Снарядъ—знаряддя.
Сначала—спочатку, перше.
Сношеніе—зносини, звязки, зблизини.
Событіе—подія,
Собраніе—зібрання.
Собираться—збіратись.
Собственный—власний.
Собственникъ—власник.
Собственно—власне.
Совершеннолѣтній — повнолітній.
Совершенно—цілком; зовсім;-ый—досконалий.
Совокупность—сукупність.
Совѣсть—сумління, совість.
Совѣтъ—рада; совѣтоваться—радитись.
Согласно — згідно; согласіе—згода.

Согласный — згодний; согласний звук (грам.), приголосний звук.
Соглашаться — згоджуватись, згодитись.
Содержаніе— утримання;— ть —тримати.
Соединять — злучати, сполучати.
Соединеніе — зьєднання, злучення.
Сознаніе — притомність, свідомість.
Солнце—сонце; солнечная система—соняшна сістема.
Соль—сіль.
Сомнѣніе—сумнів.
Сонъ—сон, спання.
Соображеніе — міркування, зьясування.
Сообща—спільно, укупі.
Сообщеніе—повідомлення.
Соперникъ—супірник.
Сопротивленіе—змагання, спір.
Соръ—сміття.
Сословіе—стан
Составъ—склад, будова.
Составлять— складати; составленіе—складання.
Сотвореніе—створення.
Сохранять — зберігати, хоронити.
Существо—істота.
Сочувствіе—спочуття.
Союзъ—спілка, союз, звязок; (грам. союзъ) злучник, сполучник.
Спеціалистъ — фаховець, спеціялист.
Способъ—спосіб;—ный—здатний.
Сполна—вповні, сповна, цілком.
Спрашивать—запитувати, питати.
Спѣшить — квапиться, поспішати.
Сравнивать—зривнювати, порівнювати.
Сравненіе— порівняння, зрівняння.
Среди—серед.
Середній — середній, середущий.
Срокъ,—чный—термін, терміновий, строковий.
Средство—засоб, кошт.
Ссуда—позичка.
Стадо—гурт.
Стаканъ—(ш)склянка.
Сталь—криця.
Станокъ—верстат.
Станція—стація.
Старость—старість, старощі.
Стебель—стебло, бадилина.
Стекло—шкло, шибка—(стекло въ окнѣ).
Степень—ступінь.
Стеченіе—збіг.
Стлать—слати.
Стоимость—вартість.
Столовая—їдальня.
Столъ—стіл.
Стонъ—стогін.
Сторожить—стерегти.
Странный—дивний, чудний.
Страница—сторінка.
Страны свѣта—точки обрію.
Страстный—жадібний.
Страхованіе—штрахування, обезпечення, асекурація.
Строеніе—будівля, будова.
Строй—стрій, лад.

Строительный уставъ — будівельний закон; устав, статут будівництва.
Строитель—будівничий; строить—будувати.
Стрѣла—стрѣлка, указівка.
Стыдиться—соромитись.
Стѣна—стіна.
Суббота—субота.
Сугробъ—заміт.
Судья—суддя; судиться—позиватись, судитись.
Судопроизводство—судівництво.
Сужденіе—думка.
Сумма—квита, сума.
Супругъ—чоловік; супруги—подружжа.
Сумасшедшій—божевільний, навісний, навіжений.
Суровый—суворий.
Сутки—доба.

Существованіе — істнування; существующій—істнуючий.
Сущность, существо—суття, суть, їстність.
Существенный—їстний, їсний.
Сходство—подібність.
Сфера - сфера, обсяг.
Считать — рахувати, лічити; счетъ — рахунокъ; текущій счетъ—біжучий рахунок.
Счисленіе—лїчба, лїчїння, рахування.
Сѣверъ—північ; сѣв.-вост. — північний схід; сѣв.-запад. північний захід.
Сѣмена—насіння.
Сѣра—сіра; сѣрный — сірчаний.
Сюда—сюди.
Съѣздъ—зьїзд; съѣхаться—зьїхатись.

Т.

Табакъ—тютюн.
Таблица—таблиця, дошка.
Тайна—тайна, таємність.
Тайкомъ—нишком, потайки.
Тамъ—тамъ, тамечки.
Такой—такий.
Такая—така.
Такое—таке.
Танецъ—танець, танок, тан.
Тарелка—талірка, мисочка.
Тащить—тягти.
Твой, твоя, твое — твій, твоя, твое.
Творогъ—сир.
Творецъ—творець, автор; —ніе—твір, творення.

Текущій—біжучий.
Темнота—темнота, темрява; темно—темно, поночі.
Температура—температура, теплина.
Теперь—тепер.
Теплота; теплый—теплість, тепло; теплий.
Терминологія - терминол(ь)огія.
Терпѣніе—терпіння, терпець.
Терпимость—терпливість, толерантність.
Терять—губити.
Тетрадь—з(о)шиток.
Техническій—технічний.

Теченіе—течія.
Товарищъ—товариш.
Типографія—друкарня.
Товаръ—крам, товар.
Тождественний—тотожний.
Тождество — подібність, тотожність.
Толковать—тлумачити.
Толкованіе—тлумачення, товмачення.
Толстый—гладкий, грубий.
Толпа—юрба, натовп.
Только—тілки;—что—допіру.
Топоръ—сокіра.
Торговля—торгівля; торговый—торговельний.
Торжество—свято.
Тормазить—гальмувати.
Торопиться — квапитись, поспішати.
Тоска—туга, нудьга.
Тоскливый—сумний.
Тотъ, та, то—той, та, те.
Точка—крапка, точка, цятка.
Травля — цькування, травлення.
Трава—зілля, трава.
Травоядный—рослиноїдний.
Трагическій—трагичний.
Трапеція—трапез.
Траурный - жалібний, жалобний.
Трауръ—жаліб, жалоба.
Требовать — вимагати, требувати, домогатись.

Требованіе—вимога, вимагання, домагання.
Тревожить—турбувати.
Треніе—тертя, суперечка.
Три—три; трое—тройко; трижды—тричи.
Третейскій судъ—третейський суд, суд третчиків, посередників.
Третье лицо—стороння особа.
Тропа—стежка.
Троюродный братъ — брат у других.
Трупъ—труп, мертве тіло.
Трудъ—праця; трудолюбивий—працьовитий.
Туберкулёзъ — туберкульоз, сухоти.
Туда—туди, тудою.
Туманъ — туман, мра(я)ка, не(д)гура.
Туча—хмара.
Тщетно—даремне, марно.
Тѣло—тіло; тѣлесное наказаніе—тілесна кара, кара на тіло.
Тѣснить—тиснути, тіснити.
Тюрьма — тюрма, вьязниця острог.
Тяготѣніе—тяжінь, тяження.
Тяжелый, трудный—важкий, тяжкий.
Тяжба—позов, справа, позва; тяжебный—позовний, позовний.
Тяжесть—вага, тягар, вагота.

У.

Убивать—вбивати; убійство—вбивство, душогубство.
Убійца — вбивця, душогуб, убійник.
Убытки — втрати; убытокъ—втрата, шкода.
Убѣждать—переконувати.
Убѣжденіе — переконання; взглядъ, точка зрѣнія — погляд.
Убѣжище — пристановище, кровець.

Уважать — поважати, шанувати.
Уважительныя причины — важні, поважні причини.
Увеличивать — збільшувати, побільшувати; увеличительный — побільшуючий.
Увлекать — захоплювати; увлеченіе — захоплення.
Увольнять, освобождать — звільняти, увільняти.
Увѣдомлять — повідомляти.
Увѣдомленіе — повідомлення.
Увѣренность — певність; увѣренный — певний.
Увѣчье — каліцтво; увѣчный — каліка, калічний.
Угаръ — чад; угарный — чадний.
Углекислый газъ — вуглевий двоокис.
углеродъ — вуглець.
Угнетать — гнітити.
Уговоръ — змова, умова.
Уговариваться — змовлятись, умовлятись.
Уголь — вугіль, вугалля.
уголъ, уголокъ, уголочекъ — кут, куток, куточок.
Угловой — кутній.
Уголовный — карний; — щина — (карний) злочин.
Угроза — погроза, похвалка.
Угрожать — погрожувати, загрожувати, похвалятись.
Удалять — усувати.
Удаленіе — усунення.
Удача — вдання.
Удваивать — подвоювати; удвоеніе — подвоєння, подвоювання.
Удареніе — наголос.
Удерживать — утримувати, стримувати, сдержувати.
Удивляться — дивуватись.
Удобный,о — зручний,о; вигодний, о.
Удовлетворительный — задовольняючий.
Удовлетвореніе — задоволення, вдоволення, сплата, сатісфакція — (юрид.).
Удовлетворять — задовольняти, сплачувати.
Удовольствіе — приємність.
Удовольствоваться — задовольнитись.
Удостовѣреніе — посвідчення, свідоцтво.
Удостовѣрять — засвідчувати, посвідчувати.
Узаконять — взаконяти; узаконеніе — (в)узаконення.
Узелъ — вузол.
Узкій — вузький.
Узникъ — вьязень.
Узоръ — взірець.
Ужасаться — жахатись.
Уже — вже, уже.
Указать(ывать) — вказати, вказувати.
Указатель — покажчик.
Указаніе — (в)указівка.
Указъ — указ, наказ; по указу — з указу.
Уклоняться — ухилятись.
Уклоненіе — ухилляння,
Уклонъ — ухил, спад.
Уколъ — штих.
Укорять — докоряти; — изна — докір.
Украдкою — нишком, крадькома.

Укрѣплять — зміцняти.
Укрывать — покривати, потаювати, переховувати.
Укрывательство — покривання, переховування.
Укрыватель — покривальник, потаюватель.
Улика — признака, доказ, слід; уличать — обличати.
Уловка — зручність, викрут.
Уложеніе о наказаніяхъ — статут карний.
Улучшать — поліпшувати.
Уменьшать — зменьшувати.
Уменьшаемое (ариѳм.) — умалимок.
Умереть — вмерти.
Умножать — множити.
Умыселъ — замір, задум.
Умышленный — умисний; умышленно-зумисне.
Умѣренный — помірний, поміркований.
Умѣренность — помірність, поміркованість.
Умъ — ум, розум; ный — розумный; умственный — умисловий.
Упадокъ — занепад.
Уплачивать — виплачувати.
Уплата — виплата, заплата.
Уполномочіе — уповажнення, уповноваження.
Уполномоченный — уповажнений, уповноважений.
Уполномочить, уполномачивать — уповажнити, уповажнювати, уповноважити.
Упоминать — згадувати.
Упомянутый — згаданий.
Упорство — упертість; упорный — упертий.
Употреблять — (в)уживати.
Употребленіе — уживання, ужиток,
Управлять — управляти, керувати, орудувати.
Управленіе — керування, управління, орудування, управа, уряд.
Упраздненіе — скасування, усунення.
Упразднять — касувати, усувати.
Упругость — пружність, тугість; ій — пружний, тугий.
Уравнивать — рівняти; — неніе — порівняння.
Уровень — рівень.
Урокъ — лекція.
Усадьба — садиба, обійстя.
Усердный — пильний.
Усиленіе — зміцнення.
Усиливать — зміцнювати.
Условіе — умова, варунок.
Условленный — умовлений.
Уславливаться — умовлятись.
Условный — умовний.
Усмирить, утихомиритъ — вгамувати.
Усмотрѣніе — розгляд, розсуд, взгляд.
Успеніе Пр. Бог. 15 августа — Велика Пречиста.
Рождество Пресв. Бог. 8 сентября — Мала Пречиста.
Успокоеніе — заспокоєння.
Успокоивать — заспокоювати.
Успѣхъ — успіх, поспіх.
Уставъ — устав, устава, статут.
Установлять — встановляти.
Усталость — втома, перетомленність.

Устраивать—улаштовувати.
Устройство—улаштування.
Устранять; устраненіе — усувати, усування.
Уступать — уступати, поступати поступатись.
Уступчивый — уступний, уступливий.
Устье—гирло.
Усыновленный—приймак.
Усыновлять — усиновляти, брати в прийми.
Утаивать — таїти; — йщикъ— затайник, переховник.
Утверждать — затверджувати, твердити.
Утвержденіе—затвердження.
Утесъ—шпиль.
Утрачивать — втрачати, згублювати.
Утро—ранок; утром—ранком, вранці, рано.
Утѣшеніе—втіха, розвага.
Ухабъ—вибоїна.
Ухаживать—залицятись.
Ухо—вухо.
Уходъ—відход, догляд; ить— відходити.
Участвовать—приймати, брати участь.
Участокъ—частка, участок.
Ученикъ; ученица — ученик, учень; учениця.
Учебникъ—підручник.
Учебное заведеніе—школа.
Учетный—дисконтовий.
Учитель, ца—(в)учитель, (в)учителька.
Учетъ—учот.
Училище—школа.
Училищный совѣтъ—шкільна рада.
Учрежденіе—установа, інституція.
Учредительный—установчий.
Учтивый—чемний.
Ущелье—проваля.
Ущербъ—шкода.
Уѣздъ—повіт; уѣздный—повітовий.
Уяснять, выяснять — уясняти, вияснити, зьясовувати.

Ф.

Фабрика писчебумажная—папірня, фабрика паперу.
Фабричный—фабрицький.
Фазы луны—одміни, квадри місяця.
Факультетъ—факультет, виділ, відділ.
Фальшивый—(ф)хвальшивий, підроблений.
Фамилія—призвіще.
Фантазія—фантазія, химера; —еръ—химерник.
Фарватеръ—стрижень.
Февраль—лютий.
Федеративный — федеративний, федераційний.
Фельдшеръ—(хв)фершал.
Ферма—фільварок.
Фигура—фігура, постать, стан.
Философъ—(хв)фильозоп.
Фильтровать—лютрувати.
Финансы—фінанси;—овый—скарбовий, фінансовий.

Фитиль—гніт.
Фланель—(хв)фаналя.
Флейта—флейта.
Флексія—змінливе закінчення, паросток.
Флотъ—фльот.
Фонарь—лихтар.
Фонтанъ—водограй.
Формировать—формувати.
Формула—взірець, формула.
Фруктъ—овоч.
Фунтъ—хунт.
Фура—(хв)фіра, хура.
Футъ—стопа.

Х.

Характеристика; характеристическій—характеристика, характеристичний.
Характеръ—вдача, характер.
Хворать — слабувати, нездужати;—аніе—хорування.
Хвоя—хвоя, глиця, шпилька.
Хижина—хижа.
Химія—хемия;—икъ—хемик.
Хилый—кволий.
Хитрость—хитрощі.
Хищникъ—хижак.
Хищеніе—хижацтво, крадіж.
Хлопокъ—бавовна.
Хлопчатобумажный—бавовняний.
Хлопотать—клопотати, турбуватись.
Хлопоты—клопоти, турботи.
Хлоръ—хльор.
Хлѣбопашецъ—хлібороб; хлѣбопашество—хліборобство.
Ходатайство—заступництво, клопоти.
Ходатайствовать — просити, клопотати, заступати.
Ходить—ходити.
Ходокъ—ходжай.
Хозяинъ, хозяйка—хазяїн; хазяйка, газда, господар, господиня.
Холмъ — горб; холмистый — горбоватий.
Холодно—холодно, зимно.
Хорда (геом.)—тятива.
Хорошо—добре;—ій—добрий, гарний.
Хотѣть—х(о)тіти, бажати волїти.
Хотя—хоч.
Храненіе—схов, перехов, догляд, заховання, збереження
Храбрый—хоробрий.
Храбрость—хоробрість.
Хребетъ—грунь, хребет.
Хронологія; хронологическій —хронол(ь)огія, хронольогичний.
Хрусталь—кристаль.
Худо—погано, кепсько.
Худой, худощавый—сухий, сухорлявий, худий.
Художество; художественный — мистецтво; мистецький, художній.
Художникъ—мистець.
Худѣть—худнути, марніти.
Худѣть на лицѣ—спадати з лиця.
Хуже—гірш, гірше.
Хулить—гудити.
Хулитель—огудник

Ц.

Цапля—чапля, бушля.
Царапать—дряпати;—ина—уразка.
Цвѣсти—цвісти,
Цвѣтъ—цвіт, барва, колір.
Цвѣтной—барвистий.
Цвѣтеніе—квітення.
Цвѣтокъ—квітка.
Центръ—центр, осередок.
Центральный—центральний, осередковий.
Центробѣжный—відосередній.
Центростремительный—прибіжний.
Центръ тяжести—тяжінь.
Церковь—церква.
Цехъ—цех; цеховой—цеховий
Цилиндръ—вал, валок.
Цилиндрическій—валоцюватий.
Циркуляръ—обіжник, окружник.
Цѣлесообразный—додільний, доцільний.
Цѣликомъ—цілком.
Цѣловать—цілувати.
Цѣломудріе—неблазність, невинність.
Цѣлый—цілий.
Цѣль—ціль, мета.
Цѣна—ціна.
Цѣнность—цінність, вартість.
Цѣпенѣть—камьяніти.
Цѣпь—ціп, ланцюг.

Ч.

Чайка—чайка, кигітка.
Чародѣй—чарівник.
Часъ—година.
Часовой—вартовий.
Часы—годинник, дзигарі.
Часто—часто, густо.
Частица—частка.
Частичный—частковий.
Частичность—частковість.
Частный—приватний.
Частный повѣренный—приватний адвокат, повіренний
Часть—частина.
Чахлый—сохлий, вьялий.
Чахнуть—сохнути, вьянути.
Чахотка—сухоти.
Чаша—чаша, чарка.
Чашка—чашка, миска.
Чаща—гай.
Чваниться—хвалитися(ь).
Челнъ—човен.
Человѣкъ—людина, чоловік.
Челюсти—челюсти, щелепи.
Чепуха—абищиця, нісениця.
Червь—гробак.
Чердакъ—стріха, горіще.
Чередоваться — чергуватись.
Черезчуръ—занадто.
Черезъ—через, крізь.

Черепаха—келеп.
Чернильница—каламар.
Чернила—чорнило, атрамент.
Черта—риса.
Чертежъ—чертіж, рисунок.
Чертить—рисувати.
Черченіе—рисування.
Чесаться—чухатись.
Честь—честь, гонор, шана.
Честный,-о—чесний-о.
Чествованіе—шаноба, честь.
Четвергъ—четвер,
Четъ—чіт.
Четкій—ясний, виразний.
Четный—паристий.
Чешуя—луска.
Чинъ—ранг(а).
Чиновникъ—урядовець.
Числитель—чиселник.
Численность—кількість.
Число—лічба, число, дата.
Членовредительство—скалічення.
Чрезвычайный—надзвичайний, незвичайний.
Чрезмѣрный—надмірний.
Чувство—почуття, чуття.
Чудо—диво.
Чулокъ—панчоха.
Чуткій—чулий.
Что?—що?
Чѣмъ?—чім.

Ш.

Шабашъ—(с)шабаш; праздновать субботу — шабашувати.
Шагъ—ступа, хода, ступінь, крок.
Шайка—ватага, банда.
Шалашъ—курінь, шалаш.
Шампиньонъ—печериця.
Шарообразний—кулястнй.
Шаръ—куля.
Шаръ земной—куля землі, земна куля.
Шатать—хитати.
Шатанье—хитання.
Шахматы—шахи.
Шахтеръ—шахтарь.
Швырять—кидати, швиргати.
Швея; щвейный — швачка; швацький.
Шевелить—ворушити.
Шея—шия.
Шелесть — шелест; шелестѣть—шелестіти.
Шелковый — шовковий; шелкъ—шовк.
Шелушить—лускотіти.
Шепотъ—шепотіння.
Шереховатый—шерсткий.
Шерстобой—шаповал.
Шерсть, войлокъ — повсть, вовна.
Шествіе—похід,
Шестиугольный — ш(о)естикутній.
Шесть—шість.
Шило—швайка.
Шиповникъ—шепшина.
Шипѣть — шипіть—и, шавкотіти.
Ширина, широта—широкість, шир, широчінь.
Ширить—ширити.

Широкій—широкий.
Шить—шити; шитье — шитво (шью, шьешь, шьетъ—шию, шиеш, шие).
Шишка—гуля, гунадза.
Шкапъ—шахва, шафа.
Шлемъ—шелом.
Шлюзъ—опусти, лотока, шлюза.
Шляпа—капелюх, бриль (соломенная съ длинными полями шляпа).
Шмель—джміль, чміль.
Шпіонъ—шпиг, шпигун.
Шорохъ — шамотня, шарkотання.
Шоссе — (шоса), соша, мурованка.
Шрифтъ—друк, шрифт.
Штатъ—ранг.
Штатный—ранговий.
Штемпель—штемп, тавро.
Штрафъ—штрап, пеня.
Штриховка—штрихування.
Шумѣть—галасувати, гвалтувати.
Шумъ—галас, гвалт, шум.
Шуринъ—шуряк.
Шуршать—шарудіти.
Шутить—жартувати.
Шутка—жарт.
Шхеры—шхери.

Щ.

Щавель — щавель, квасець, щава.
Щадить—щадити, жаліти.
Щебень—хрящ, жирство.
Щебетать — щебетіти, щеботати.
Щедрость, щедрый — щедрість, щедрий.
Щека — щечка — щока, щічка.
Щеколда—клямка, защипка.
Щекотливый—лоскотливий, дражливий.
Щекотать—лоскотати.
Щекотка—лоскоти.
Щелкать зубами — клацати зубами.
Щелкать языкомъ—кляскати язиком.
Щелокъ—луг, зола; щелочный—луговатий.
Щелочность—луговатість; щелочить бѣлье—золити.
Щенокъ—щеня, цуценя.
Щепоть, ка—щіпка.
Щепка—тріска, патик(чок).
Щетка—щітка.
Щука—щупак; щучій—щупаковий.
Щупать—лапати, мацати.
Щурить — щулити, кліпати, сліпати.
Щурить глаза (отъ близорукости)—сліпати очима.

Ѣ.

Ѣда—їда, ід(ж)ення, їжа, страва, їстиво.
Ѣдкій—їдкий.
Ѣдкость—їдкість.
Ѣдокъ—їдець.
Ѣзда—їздня, їзда.
Ѣздить—їздити.
Ѣздокъ—їздець, їздун.
Ѣзженіе—їздня, їзження.
Ѣсть—їсти, їстоньки, їсточки.
Ѣхать—їхати.
Ѣхать верхомъ — їхати, верхи.
Ѣхать въ гору—їхати на гору, підгору їхати.
Ѣхать подъ гору—їхати з гори.
Ѣхать въ Каменецъ—їхати до Камінця.
Ѣхать въ поѣздѣ — машиною, поїздом, потягом їхати.
Ѣхать на лошадяхъ—кіньми їхати.
Ѣхать по желѣзной дорогѣ—їхати залізницею.
Ѣхать шагомъ—їхати ходою, ступою.

Э.

Эволюція—еволюція.
Эгоизмъ — егоїзм, самолюбство.
Экваторъ — рівник, рівноденник.
Экзаменъ — іспит, выдержать экзаменъ — скласти іспит.
Экзекуторъ—екзекутор.
Экземпляръ—примірник.
Экипажъ—екіпаж, фіякр.
Экономія—економія.
Экономность—ощадність.
Экономный—економний, обережний, ощадний.
Экскурсія—подорож.
Экспедиція—виправа.
Экспертъ—тямець, знавець.
Эксплоатировать—визискувати, експльоатувати.
Эксплоатація—експльоатація, визиск(ування).
Экстрактъ—витяг, витяжки.
Экстренный—екстренний, негайний.
Электризація — електризування.
Электричество — електрика, громовина.
Электр. освѣщеніе—електричне освітлення.
Элементъ—живло, окремець.
Элементарный, початковий.
Эмаль — емаля; эмалированный—емальований.
Эмигрантъ,—ка—емігрант,—ка.
Эмиграція — еміграція; эмигрировать—еміґрувати.
Энергія; энергичный — енергія, завзяття; енергійний, завзятий.
Эпидемія, эпидемическій—пошесть, епідемія; епідемичний.

Эпитимія; —(с)покута.
Этажъ—поверх; пятиэтажный пьятиповерховий.
Этапъ—етап; этапный—этаповий.
Этимологія — словотвір, етимол(ь)огія.

Этнографія—етнографія; этнографическій — етнографичний.
Этотъ, а, о,—цей, ця, це.
Эхо—луна; эхомъ отдается — лунае.
Эфир—етер; эфирный—етеричний.

Ю.

Юбилей—ювилей.
Юбиляръ—ювилят.
Юбка—спідниця.
Ювелиръ—юбілер.
Югъ—південь; южный — південний.
Юго-востокъ—південний схід.
Юго-западъ— „ захід.
Юморъ—гуморъ, юмір; юмористическій — гумористичний.
Юный—молодий.
Юность—молодощі.

Юноша—юнак, парубок.
Юношество—юнацтво.
Юридическій—правничий, юридичний; юридическое лицо—юридична особа.
Юриспруденція—правознавство.
Юристъ—правник, юрист(а).
Юркій—юрливий.
Ютиться — тулитись, моститись.
Юфть—юхта.

Я.

Ябеда—набреха, брехня.
Яблоко—яблуко, ябко, яблоня—яблуня.
Яблочный квасъ—яблушник.
Являться — зьявлятись, являтись.
Является потребность —зьявляеться, заходить потреба.
Явленіе—явище, зьявище, ява.
Явка—ява, явка, обьява; явка съ повинной—ява, обьява з признанням.
Явственность—явність.
Явочный—явочний; явленный —явлений.
Ягненокъ—ягня, базька.

Я говорю—я кажу, я говорю.
Я дѣлаю—я роблю.
Ядъ—отрута; ядовитий — отрутний.
Я думаю—я гадаю, я мислю.
Язва—рана, болячка.
Я считаю, полагаю — я рахую, я вважаю, я думаю, я гадаю.
Языкознаніе — мовознавство; языкознаніе сравнительное —порівнальне мовознавство.
Языкъ—мова, язик.
Языкъ преподаванія—викладова мова.

Язычникъ — поганин, невіра, болвахвалець.
Язычество — болвахвальство, поганьство.
Я имѣю—я маю; я имѣю недостатокъ въ чемъ либо—мені бракуе на що.
Яйцо—яйце.
Ямщикъ—(ф)хурман, фірман.
Январь — січень; январскій—січневий.
Я не въ состояніи, не въ силахъ это сдѣлать—не можу, не сила мені це зробити.
Янтарь—бурштин.
Яркій; яркость — яскравий; яскравість.
Ярко—яскраво, ясно.
Ярмарочная площадь—торговиця.
Ярмарка; ярморочный—ярмарок; ярмарковий

Яростный, гнѣвный—ярливий, яросливий.
Ярость — яросливість, ярливість.
Яровой хлѣбъ, посѣвъ—ярина.
Ясень—ясень, ясенина.
Ясли—ясли.
Ясность—ясність, яскравість.
Я спѣшу—я кваплюся.
Ястребъ—астряб.
Я увѣренъ въ томъ, что... я певний того, що..., я певний на тому, що...
Ячмень, ячменный — ячмінь, ячний.
Яшма—лисковець, яспис.
Ящерица—ящірка, ящурка.
Ящикъ—ящик, шухляда, скринька.
Ящикъ почтовый — поштова скринька,
Я этого не знаю—я цього не знаю, цього я несвідомий.

Ѳ.

Ѳе(о)—хве(о), фе(о), те(о).
Ѳеодоръ — Хведор, Хведір, Федір Теодор, Тодір.
Ѳеодосій—Хведосій, Феодосій, Хведот, Хтодот, Хвесько

Ѳеофилъ—Теофіл, Філька.
Ѳемида—Теміда.
Ѳиміамъ—тиміям.
Ѳома—Хома.
Ѳомина недѣля — провідний тиждень.